Laiškai lietuviams

NOVEMBER 1995 LAPKRITIS

MIRUSIŲ ŠVENTŲJŲ MĖNUO	325	Juozas Vaišnys, SJ
PASKUTINĖ NAKTIS SU MAMA	329	Giedrė Garlaitė
KRIKŠČIONIŲ NUKRIKŠČIONĖJIMO PRIEŽASTYS	334	Janina Lukoševičienė
GYVENIMO ŽODIS	339	Chiara Lubich
SUNKI ŠIRDIES OPERACIJA	340	Birutė Žemaitytė
VILNIAUS JĖZUITŲ GIMNAZIJOS ATKŪRIMAS	342	Ses. Gararda Šuliauskaitė
ŽMOGAUS TOBULĖJIMO KELIAS	344	Jurgita Jakimavičiūtė
LIETUVA – DIEVO RANKOSE	345	Asta Tijūnėlytė
KNYGOS	346	Red.
ŠEIMOS GYVENIMO CIKLAI	348	Irena Lukoševičienė
ŠEIMA – MEILĖS MOKYKLA	351	Stefanija Stasienė
KALBA	353	Juozas Vaišnys, SJ
TĖVYNĖJE	354	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	358	Red.
TRUMPAI	359	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš Šv. Kazimiero lietuvių kapinių Čikagoje.

Viršelis ir skyrių vinjetės — dail. Rimanto Dichavičiaus.
Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

The Statement of Ownership, Management and Circulation.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (ISSN 301-540) – LETTERS TO LITHUANIANS – is published monthly except July/August, when bimonthly. Its publishers and owners are Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., The purpose, function, and non-profit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purpose have not changed during the preceding 12 months. The editor is Rev. Joseph Vaišnys, SJ. The managing editor is Ms. Maria A. Jurkutė. The offices of editors, publishers and management are located at 2345 West 56th Street, Chicago, Il 60636.In preceding 12 months "Laiškai Lietuviams" averaged a press run of 2300. Total distribution 2275 copies, mail subscription – 1985, free distribution – 290. None (0) distributed to news agents and none (0) sold through dealers, and 25 copies are left-overs. Annual subscription is $15.00, single copy – $1.50. Second class postage paid at Chicago, IL.

Laiškai lietuviams

religinės ir tautinės kultūros žurnalas

1995 / LAPKRITIS — NOVEMBER / VOL. XLVI, NO. 11

MIRUSIŲ ŠVENTŲJŲ MĖNUO

Juozas Vaišnys, SJ

Esame įpratę galvoti, kad lapkričio mėnuo yra skirtas prisiminti mirusius, nes lapkričio 2 dieną yra Vėlinės. Turbūt būtų tiksliau sakyti, kad šį mėnesį Bažnyčia nori pagerbti šventuosius, t.y. visus tuos, kurie po šios žemiškos kelionės yra išlaikę "egzaminus" — yra laimėję arba turi teisę laimėti amžinąjį gyvenimą danguje. Juk lapkričio pirmoji —Visų šventųjų diena. Tą dieną mes prisimename ir pagerbiame ne tik tuos, kuriuos Bažnyčia yra iškilmingai paskelbusi šventaisiais, bet visus, kurie yra danguje. Kas patenka į dangų, yra šventas. Tad lapkričio pirmąją yra ir mūsų tėvų, brolių, seserų ir visų pažįstamų, esančių danguje, šventė.

Vėlinės - tai prisiminimas sielų, esančių skaistykloje. Ten esantieji dar nėra šventieji, bet tik kandidatai į šventuosius. Jie,

Šv. Kazimiero kapinių steigėjų paminklas. Jame įrašyta 12 lietuvių parapijų vardai.

jau žemėje gyvendami, yra užsipelnę amžiną laimę, bet jiems dar šio to trūksta iki visiško šventumo. Jie dar nėra pakankamai atsilyginę už savo nusikaltimus bei netobulumus. Už tai atsilyginti jie gali tik kentėjimu. Jiems padeda ir mūsų maldos, ypač šv. Mišios.

Mums, žinoma, labai įdomu, kokias kančias skaistykloje jie turi kęsti. Teologai kartais įvairiai apie tai kalba, bet visi sutinka, kad pagrindinė kančia yra dar nematyti Dievo, dar būti atskirtam nuo jo. Sakoma, kad toji kančia yra skaudesnė už didžiausias fizines kančias. Mums, be abejo, sunku tai suprasti, nes mes dar nesuprantame, ką reiškia būti amžinai su Dievu ir ką reiškia būti nuo jo atskirtam, nors ir laikinai. Sieloms, atsiskyrusioms nuo kūno, tai yra labai aišku ir suprantama. Tad tas negalėjimas būti amžinoje laimėje juos degina skaudžiau negu fizinė ugnis. Bet, kaip minėjome, jie jau išlaikė tą pagrindinį "egzaminą", tik gavę tam tikrą "pataisą", jie dar turi atlikti tam tikrą "vasaros darbą", kad pasidarytų visiškai verti būti amžinai su Dievu. Kadangi jiems dangus jau yra užtikrintas, tad Vėlinės mums turėtų būti džiaugsmo, o ne liūdesio šventė. Žinoma, tame džiaugsme turi teisę būti ir maža liūdesio dalelė, nes jie dar turi laikinai pakentėti.

Po II Vatikano susirinkimo reformų į mirtį esame raginami žiūrėti kitaip negu tais dar taip nesenais laikais, kada mirusiųjų liturgijoje vyravo juoda gedulo spalva. Nors mes save laikėme tikinčiais, bet į mirtį žiūrėjome nekrikščioniškai, nes ją laikėme liūdniausiu žmogaus gyvenimo įvykiu, didžiausia tragedija. O juk turėtume suprasti, jog tai visiškai nesiderina su mūsų tikėjimu, kad tai prieštarauja Kristaus misijai šiame pasaulyje, kuris savo mirtimi mums užpelnė prisikėlimą.

Čia galėtume pasimokyti iš šv. Karolio Boromėjo, Milano kardinolo, kuris stengėsi kasdien prisiminti mirtį, nes gerai suprato, kad tokiu būdu galima geriau jai pasiruošti, ir ji mums tada nebus baisi. Kartą jis pasikvietė dailininką ir liepė ant savo kambario sienos nupiešti mirtį, kad pažvelgęs galėtų dažnai ją prisiminti. Dailininkas mielai sutiko. Baigęs savo darbą, pakvietė kardinolą pasižiūrėti ir įvertinti. Ten buvo nupiešta sulinkusi senutė, rankoje laikanti dalgį.

— O kam tas dalgis jos rankose? – paklausė nustebintas ir nepatenkintas kardinolas.

— Eminencija, juk visuomet taip piešiama mirtis. Ji be jokio pasigailėjimo lyg pjovėjas su dalgiu visus nušienauja, – aiškinosi dailininkas.

—Taip, tai tiesa, kad ji nė vieno neaplenkia, – sakė kardinolas, – bet ji žmogui atidaro vartus į amžiną laimę. Tad ištrink iš jos rankų tą dalgį ir jo vietoje nupiešk auksinį raktą !

Iš tikrųjų. Jeigu taip į mirtį žiūrėtume, ji mūsų negąsdintų, nes gerai suprastume, kad tai raktas į amžinybę, į niekad nesibaigiančią laimę. Šią mintį puikiai išreiškė Marija Pečkauskaitė, viename savo veikale, rašydama apie mirtį: "Ak ne! Mirtis nėra baisi. Tai juokas, pasislėpęs už ašarų, džiaugsmas — už sopulių, tai balžiedžio žiedas po sudžiūvusiais lapais". Toliau ji paaiškina, kad yra toks augalas, žmonių vadinamas balžiedžiu. Ankstyvą pavasarį jis pražydi, bet paprastai būna miške uždengtas sudžiūvusiais, apipuvusiais lapais. Bet praskleisk tuos lapus, ir pamatysi puikų, nuostabiai baltą žiedą.

Taip. Ir mirtis pirmu pažvelgimu mums atrodo apdengta tais sudžiūvusiais, apipuvusiais lapais, bet pamėgink savo tikėjimo akimis praskleisti tuos lapus, ir pamatysi mirties grožį, tikrąją jos prasmę.

Gražu, kad lietuviai jau nuo neatmenamų laikų yra įpratę gerbti mirusiuosius. Kai laidotuvių koplyčioje būna pašarvotas koks nors jų pažįstamas, būriai žmonių jį lanko, ypač paskutinį vakarą prieš laidotuves. O kai velionį veža į kapines, tai automobilių palyda kartais nusitęsia bent kilometrą.

Tai tikrai girtinas paprotys, bet kartais čia įsimaišo ir vienas kitas veiksmas, kurį reikėtų ne girti, o smerkti. Pvz., žmonės, susirinkę į

šermenis, vienas su kitu garsiai kalbasi, juokauja, kliudo kitiems susikaupti ir pasimelsti.

Paskutinį vakarą prieš laidotuves yra įprasta suruošti atsisveikinimą su mirusiuoju. Čia artimųjų bei įvairių organizacijų vardu prisakoma daug kalbų. Velioniui nesigailima gražiausių žodelių, didelių panegyrikų. Dažnai jis nupiešiamas tikru šventuoju. Velioniui, žinoma, dėl tų kalbų nei šilta, nei šalta. Vis dėlto jis turbūt lauktų ne tų kalbų ir panegyrikų, bet maldų. Tos kalbos dažnai įgrysta gyviesiems, kurie jų klausosi ir kartais pagalvoja, ar tik čia nebus tikra veidmainystė. Juk kai velionis buvo gyvas, jie apie jį kitaip kalbėdavo. Kartais jį kritikuodavo, apkalbėdavo, iškeldavo jo įvairias neigiamas ypatybes, stengdamiesi pažeminti. Manytume, kad tokį žmonių elgesį ne visuomet būtų galima apkaltinti veidmainiškumu. Galima į tai visai kitaip pažvelgti. Juk kai tas žmogus buvo gyvas, kai su kitais kartu dirbo, bendravo, tai pačiai organizacijai priklausė, tai gal kitiems jis buvo konkurentas, į jį su pavydu kiti žiūrėdavo ir stengdavosi jo nuopelnus vienu ar kitu būdu užtemdyti. Bet dabar, kai jis guli karste, jau niekam nėra konkurentas, niekam neatsistos skersai kelio, užtat dabar tie patys žmonės jau objektyviau į jį pažvelgia. Jo gyvenimą ir atskirus veiksmus jau vertina ne analitiniu žvilgsniu, knibinėdamiesi visokiose smulkmenose, ieškodami kokio nors krislelio, bet į jį pažiūri sintetiniu, visą jo gyvenimą apimančiu žvilgsniu. Dabar jie pamato ir įsitikina, kiek gero tas žmogus yra padaręs. Ir kaip jie iki šiol to nepastebėjo! Tad sąmoningai ar nesąmoningai ir stengiasi šia proga bent kiek savo buvusią klaidą atitaisyti.

Tos atsisveikinimo kalbos gyviesiems nepadaro didelio įspūdžio, nes dažniausiai būna pasikartojančios ir šabloniškos. Ypač smerktinas tas daugelio kiekvienose šermenyse kartojamas posakis: "Tebūna tau lengva žemelė". Tai ne tik tuščias, bet gal ir ne visai krikščioniškas linkėjimas, nes toje žemelėje guli tik negyvas, nieko nejaučiantis kūnas, o siela jau yra visai kitur.

Šermenyse yra įprasta duoti vokelį su auka Mišioms arba atsiųsti brangių gėlių. Dabar daug kas spaudoje paprašo, kad vietoj gėlių būtų aukojama kokiam nors kilniam tikslui. Tai yra gražu ir girtina. Tik reikėtų įsidėmėti, kad vietoj *gėlių*, o ne vietoj *Mišių*. Tos gėlės greitai nuvys, mirusiam nieko nepadės. Aukoti kokiam kilniam tikslui, žinoma, yra labai geras paprotys, tik nebūtų gerai, jeigu tai sumažintų aukas Mišioms, nes jeigu būtų galimybė paklausti mirusįjį, ko jis labiausiai pageidautų, atsakymas turbūt visiems turėtų būti aiškus.

Jokiu būdu neturime pamiršti papročio užprašyti už mirusįjį Mišias ne tik laidotuvių, bet ir kitomis progomis. Mišiomis ne tik padedame mirusiajam, bet jose dalyvaudami paguodžiame ir pasilikusius jo gimines bei kitus artimuosius. Melsdamiesi už mirusįjį, tartum pakviečiame jį kartu su mumis dalyvauti jam skirtose nuoširdaus prisiminimo, padėkos ir pagarbos pamaldose, tai lyg ir toliau tęsiama su juo dvasinė draugystė.

PASKUTINĖ NAKTIS SU MAMA

(Novelė Vėlinėms)

Giedrė Garlaitė

Mergaitė stovėjo prie mamos karsto iš visų pusių apsupto gėlių puokštėmis, vainikais ir žvakėmis, ir žiūrėjo, žiūrėjo, žiūrėjo... Sulaikiusi kvapą, tarsi bijodama, kad nuo menko oro virptelėjimo nesusiūbuotų ir neužgestų tų dviejų nakčiai paliktų žvakių šviesa. Nieko daugiau kambaryje nebuvo, tik ji ir tamsa. Ir dar žvakių šviesa, kuri iš juodos nakties išplėšė tik nedidelį plotelį, kuriame...

Ak, ji apie tai negalvojo, tik žiūrėjo į mamos veidą, visa savo esybe tarsi siurbė tą vaizdą, tą paskutinį vaizdą... "Juk šiandien paskutinė naktis", — dingtelėjo mergaitei. Ir ji vėl žvilgsniu glostė išbalusį mamos veidą, sunertas rankas. "Ne, to negali būti!" — kažkas atkakliai tvirtino mergaitės viduje. — Mamytė gyva. Ji skrajoja po šį kambarį, mato mane. Argi aš galiu dar ko nors norėti? Mamyte brangioji, aš tave myliu ir mylėsiu visada. Tu visą laiką būsi čia, tu niekada nepaliksi savo dukrytės". Mergaitė stovėjo ir žiūrėjo. Ji neverkė, ne. Kam verkti, jeigu ji jautė savo mamytę čia, šalia savęs? Kam verkti, jeigu jos buvimas toks akivaizdus, jeigu jos buvimo pripildytas visas oras?

Mergaitė atsisėdo ant suolo pasienyje ir užsimerkė. Dabar tylos niekas nebetrikdė, tik retkarčiais sutraškėdavo žvakės. "Kaip gera, kad visi miega, kad giminės nesėdi čia, nors jiems tai priderėtų, — mąstė ji. — Kaip gerai, kad jie nesvaido užuojautos kupinų žvilgsnių, neguodža ir nevadina 'vargšu vaiku' ar 'našlaitėle'. Kokie jie veidmainiai. Atsisėda prie karsto ir vaizduoja nelaimingus, vos tik kas svetimas ateina. O kai lieka vieni, jaudinasi, kad tiek mažai mamos užgyventa, kad, visiems pasidalijus turtą, už tuos pinigus galės tik padengti laidotuvių išlaidas ir šį tą nupirkti. Jie, išėję už durų kokiu nors reikalu, garsiai kvatojasi iš kitų sąmojo. O juk mano mamytė čia guli".

Mergaitė atmerkė akis, tačiau jos žvelgė kažkur į tolį, nieko nematydamos. Užsigalvojusi ji net nejuto, kaip bėga laikas. Staiga kambarys beveik visai dingo tamsoje. Baigė degti viena žvakė. Mergaitė atsidususi pakilo ir į žvakidę įstatė naują, kvepiančią žvakę. Jai tiesiog sukosi galva nuo degančių žvakių bei vystančių gėlių kvapo. Ji nuėjo prie lango, o jos atsargūs žingsniai aidėjo tyloje. Mergaitė atvėrė girgždatį langą. Į kambarį pūstelėjo gaivinanti oro srovė, kvepianti nakties ir augalų kvapu. Žvakių liepsna sulingavo, tačiau niekas daugiau nepasikeitė kambaryje. Mergaitė atsirėmė alkūnėmis į palangę ir traukė į save drėgną, gaivų orą. "Kaip trošku kambaryje, — galvojo ji. — Kur tik tekdavo eiti į laidotuves, visur būdavo toks baisus mirštančių gėlių ir traškančių žvakių kvapas. Man tai visuomet keldavo slogią baimę. Tos gėlės... Mama mėgdavo, kai namuose daug gėlių. O aš ne. Kai tik namas pakvipdavo ievų ir narcizų, vasarą — rožių kvapu, aš sakydavau, kad namai kvepia laidotuvėmis. Mama juokdavosi, švelniai vadindavo kvailute. Bet juk tai tiesa! Niekas man jos nepaneigs. Ypač dabar".

Mergaitė pravėrė langą ir atsisuko į mamą. Vėl žvelgė į jos tokį gražų ir gerą veidą. "O juk

tu gyva, mamute, — mintyse kalbėjo ji, — aš jaučiu tavo dvasią, tavo geruną, meilę ir šilumą. Šiame kambaryje. Ir visuomet jausiu. Man taip gera su tavimi". Žvakių liepsnelės išaugo į didžiules liepsnas. Mergaitė paėmė nuo suolo žirkles ir lėkštutę su nukarpytais dagčiais. Ji rūpestingai apkarpė žvakes, kad liko tik du maži žiburiukai. Paskui padėjo viską į vietą ir pažvelgė į mamą. Jai pasirodė, kad mamos veidas labai pasikeitė per tas dvi ar tris minutes. Atsargiai ji palietė mamos plaukus, paskui rankas. Ir krūptelėjus atšoko. "Mamyte, – sudejavo ji. – Nejaugi tai tiesa? Nejaugi tiesa, mamyte?" Žvakių šviesa susiliejo į šviesią dėmę, o veidus nudegino karčios ašaros. "Nejaugi tai tiesa? – kartojo mergaitė. – Duok, mamyte, aš tau sušildysiu rankas, duok. Mano rankos šiltos. Tau irgi pasidarys šilta. Pamatysi. Prisimeni, kaip aš tau kadaise šildydavau sugrubusias rankas? Tu tada taip meiliai man šypsojais. Kodėl dabar nesišypsai? Juk aš dabar taip pat šildau tau rankas. Gal jau pradedi atšilti? Kodėl nieko nesakai, mamute? Juk tu mane taip myli. Kodėl tu tokia išbalusi? Gal tau ką skauda? Mamyt, kodėl tu tyli, kodėl tyli? — staiga, kaip pablūdus, sušuko mergaitė. – Kodėl tavo rankos tebėra šaltos?

Tuo metu į kambarį atbėgo žmonės, atplėšė mergaitę nuo motinos. Davė atsigerti vandens ir nuvedė gulti. Mergaitė nebesipriešino, jautėsi visiškai bejėgė, ji nieko nesakė žmonėms, tik jautė širdyje didžiulę tuštumą. Tuštuma, kurios galbūt jau niekas niekada nebeužpildys...

Išaušo diena. Į namus priėjo daugybė žmonių. Daugelio jų akyse spindėjo ašaros. "Ko jie verkia?" — nesuprato mergaitė, bet staiga pažiūrėjo į mamos rankas. Jos buvo kažkokios matinės, ne tokios, kokios kadaise glostydavo dukrytės galvelę. Jos buvo matinės ir šaltos, jos nejudėjo. Jos nebeglostė dukrytės, kurios skruostais bėgo ašaros.

Giminės, susėdę ant suolo, apkalbinėjo ateinančius žmones. Mama jiems nerūpėjo. Mergaitė sėdėjo giminaičių tarpe, nes jie to norėjo, bet ji negalėjo klausytis tokių kalbų! Ji išbėgo į lauką. Žmonės kambaryje tik palingavo galvas: vargšė našlaitė.

Po kiek laiko mergaitę, sėdinčią po medžiu, surado teta ir tarė:

— Eik atsisveikinti su mama.

Mergaitė nuėjo į vidų. Atsistojo mamos galvūgalyje ir, taip kaip naktį, neatitraukdama akių, žiūrėjo į ją, tarsi norėdama, kad šis paskutinis vaizdas išliktų atmintyje visą gyvenimą.

—Pabučiuok mamytę, — pasakė kažkas jai už nugaros.

Mergaitė baikščiai apsidairė, bet nepaklausė. Ją nukrėtė šiurpas, toks kaip naktį, kai palietė mamos rankas.

—Pabučiuok, na, pabučiuok gi, - vėl kažkas pasakė.

Mergaitė pajuto, kaip kažkieno stiprios rankos kilstelėjo ją aukštyn, kad būtų lengviau pasiekti pabučiuoti mamą.

— Ne! - staiga verkiančiu balsu sukliko ji.

Vos tik pajuto žemę jo kojomis, puolė bėgti laukan. Bet kažkas sugavo ją ir laikė glėbyje tol, kol nurimo. Mergaitė matė, kaip giminės bučiavo jos mamą, kaip paskui uždengė karstą. Ji su kitais ėjo paskui mašiną, vežančią jos mamytę. Daugelis piktinosi, kad mergaitė neverkia. Jie nesuprato, kad mergaitė paliko mamą namuose, kambaryje, kur naktį traškėdamos degė žvakės, kur gėlės skleidė laidotuvių kvapą, kur buvo taip gera sėdėti ir jausti mamą... Mergaitė tik vieno nežinojo — kad jai neilgai teks būti namuose, tame kambaryje, kur ilgais žiemos vakarais sėdėdavo su mama, klausydavo jos tokio mielo ir švelnaus balso ir užmiršdavo viską pasaulyje. Ji nežinojo, kad greitai turės palikti namus, kuriuose nuo šiol gyvens mamos dvasia. Ji dar nežinojo...

Krikščionių nukrikščionėjimo priežastys

Petras Linkevičius

I. Netikro Dievo įvaizdis

Viduramžiais krikščioniškasis gyvenimas tarpusavio meilės prasme tapo ne toks gilus. Autentiškai krikščioniškai saviraiškai neigiamos įtakos padarė pasaulinės ir dvasinės valdžios suplakimas į vieną. Santykis su Kristumi tapo abstraktus ir tradicinis, o ne autentiškai asmeninis. Ir gana dažnai šis susitikimas su Kristumi buvo linkęs (ir yra dabar linkęs) pavirsti bendru dogmatizmu bei sakramentalizmu. Tuo būdu tasai santykis ir netenka tos istorinės pilnumos, kuri taip būdinga pirmųjų Kristaus ir krikščionių liudininkų aprašymuose.

Nuo to laiko, kai Kristus paliko šią žemę, neįmanoma rasti kilnesnės, religiniu atžvilgiu genialesnės, iškilesnės asmenybės, kurią vakarų pasaulis galėtų sulyginti su Jėzumi. Tačiau, deja, didele dalimi Kristus jau nebėra šiuolaikinio mąstymo Valdovas. Nauja situacija, kurion šiuolaikinis žmogus atsidūrė naujų mokslinių atradimų metu, iš krikščionio pareikalauja ne tik naujai priimti patį gyvenimą, bet ir įgyvendinti naują moralę. Tradicinė mūsų moralė buvo pagrįsta tuo, kad kosminė ir pasaulio tvarka yra Kūrėjo tvirtai nustatyta, stabili, neliečiama. Tačiau šiandien visata pasirodė esanti visai kitokia. Ir ne galutinai užbaigta ir evoliucionuojanti. Žmogui priklauso tą pasaulį vystyti, kurti, atbaigti. Visata, pasaulis ir yra skirtas tam, kad jame pasireikštų žmogaus kūrybinis potencialas. O žmogaus kūrybinė veikla ir pasireiškia tuo, kad jis, ugdydamas save, ugdydamas moralines vertybes, išsimokslinimo, mokslinių tyrinėjimų pagalba pasaulį vysto, ugdo, tobulina.

Kyla klausimas, kodėl žmonės mieliau laikosi ateistinių pozicijų?

Čia reikėtų paanalizuoti tas paskatas, kurios paaiškintų tą polinkį prie ateizmo. Tačiau analizėmis žmonių širdžių paslaptis atskleisti nelengva. Pažvelkime į kai kurias lengviau suvokiamas priežastis. Viena tokių priežasčių yra ta, kad žmonijoje yra susiklostęs netikro Dievo liudijimas. Ištisais šimtmečiais, šalia didvyriško tikrojo Dievo liudijimo pavyzdžių, būtų apsčiai žmonių, kurie patys kėsinosi sau tą vardą priskirti. Dievo vardu buvo pridengiamos žudynės, kankinimai, žmogaus išnaudojimas, rasizmas, stabmeldiškas nacionalizmas, šaukiamasi Dievo pagalbos įvykdyti tai, kas bjauru ir pan... Judas Iskarijotas – anaiptol ne vienintelis asmuo žmonijos istorijoje. Jų legionai! Išdavikiškas pabučiavimas yra nuolatinė, per ištisus amžius trunkanti tragedija, Tai iš dalies paaiškina, kodėl ir patiems geriausiems ir teisingiausiens ateistams Dievo vardas sužadina alergiją ir atgrasumą.

Kita ne mažesnė priežastis, yra Dievo atvaizdavimas, kuris priklauso nuo netikusio religinio auklėjimo ir nuo Dievą tikinčių (kurie tokiais save laiko) elgesio kasdienybėje. Ne be reikalo visa žydų ir krikščionių biblinė tradicija kartoja, jog Dievo neįmanoma atvaizduoti, kad reikia pašalinti visus tuos vizualinius ir emocinius atvaizdavimus. Kaip dažnai Dievas vaizduojamas tarytum milicininkas, rūstus

keršytojas, kraugerys, despotas. Visokiuose tokiuose atvaizdavimuose atpažįstamas Edipo kompleksas, kuris normaliems žmonėms sužadina stiprias reakcijas. Tai visai natūralu ir normalu. Tokio Dievo mes jokiu būdu nenorime priimti. Ir tai gerai!

Be aukščiau minėtų priežasčių (krikščionijos apgaulių ir nusikaltimų, antropomorfinių Dievo įvaizdžių, apverktino teologijos dėstymo ir pan.), yra dar viena svarbi priežastis, kuri padeda šiuolaikinio žmogaus psichologijoje įsigalėti ateizmui. Ši priežastis susijusi su moralės problema. Atkreipkime dėmesį tik į vieną iš pagrindinių katalikų krikščionių tradicijoje.

Nuo šv. Pauliaus laikų iki šv. Tomo Akviniečio ir iki Blondelio etiniai reikalavimai jau laikomi įrašytais pačiame pasaulio kūrime, kaip sudėtinė jo struktūros dalis. Moralės "įstatymas" yra įrašytas ir objektyviai įžvelgiamas tikrovėje. Šį tikrovei budingą įstatymą suformuluoja ir išreiškia Dekalogas, be kurio žmonija negalėtų nei egzistuoti, nei išlikti, nei realizuotis. Etika – moralė yra pagrįsta ontologiškai. Kūryba dar nebaigta! Žmogus yra tokia būtybė kuri sugeba suvokti tai, kas vyksta, kas tampa, kas vyksta jame pačiame ir, jeigu jis to nori, tai ir tarpininkauja, ir padeda įgyvendinti savo Kūrėjo – Dievo idėją. Tai ne koks nors iš šalies primestas įstatymas, nukritęs iš kažkur. Tai sudėtinė tikrovės norma ir ypač žmogaus išgyvenamos tikrovės norma. Tačiau žmogus gali tą sutvertąją būtį nukreipti priešinga linkme, gali ją sunaikinti, gali ją subjauroti, sunaikinti tiek kituose, tiek savyje.

Dekalogas yra laisvės ir išminties pedagogika, kuri padeda žmonijai formuotis ir save realizuoti. Tai ne koks nors despotiškas neigimo įstatymas. Tai instrukcija, tai žmogaus ugdymas, kuris turi prasmę ir funkciją jo kūrybiniame darbe.

Pagal šv. Tomą ir katalikiškąją tradiciją, moraliniai reikalavimai nebuvo paremti Apreiškimu nei tiesiogiai, nei betarpiškai. Moraliniai reikalavimai buvo paremti subjektyvia

Lietuvių jėzuitų paminklas Šv. Kazimiero kapinėse.

tikrove, kurioje tuos reikalavimus galima įžvelgti. Taigi moralės pagrindas yra ne išorinis, nei grynai antgamtinis, o vidujinis ir paremtas pačia būtimi.

2. Neteisinga blogio samprata

Šiuolaikinis ateizmas, iškreiptai aiškindamas Dekalogą ir tuo pačiu patį Dievą, suranda vieną veiksmingiausių savo dinamizmo motyvų. Jeigu moraliniai reikalavimai yra primesti iš išorės to Dievo, apie kurį manoma, kad Jis Sinajaus kalne žaibams žaibuojant paskelbė ištisą savo draudimų sistemą, jeigu tie reikala-

vimai jaučiami kaip kokia represija, o ne kaip turintieji ontologinį ir ontogenetinį pagrindą, tai iš tiesų maištas prieš tokį įstatymą tampa maištu prieš Dievą. Tuomet moralinis reikalavimas atrodo tarytum savivališkas tirono dekretas.

Šiuolaikinis ateizmas laikosi tiesiog vaikiško moralinio reikalavimo sampratos, vis tolydžio pakartodamas Dostojevskio žodžius: "Jeigu Dievo nėra, tai viskas galima". Tarsi čia būtų sprendžiama, kas "galima", o kas "draudžiama"... Tuo būdu esame sugrąžinami į vaikų pasaulį, kuriame mus užgriūna nepaaiškinami ir nepagrįsti draudimai. Štai kodėl maištas prieš tą, "draudimų sistemą" tampa edipišku maištu prieš Tėvą, kuris tokius draudimus skelbia. Tad labai svarbu mūsų amžininkams parodyti, kad moralės reikalavimai – tai anaiptol ne savivališki despotiško tirono "ukazai", krentą ant mūsų galvos. Tai pačiame tikrovės dinamizme įrašyti reikalavimai, kurie igalina vystytis ir tapti aukštesne būtimi, tai mumyse pačiuose glūdinti valia.

Jeigu sutinkame, kad pagindiniai moralės reikalavimai yra iš tikro įrašyti pačiame kūrimo darbe, jo struktūroje ir pagrindiniuose nuostatuose, jeigu pripažįstame, jog tai būties reikalavimai, tai sugriūva ir išsisklaido vienas svarbiausių šiuolaikinio ateizmo motyvų. Dar vienas ateizmo motyvų, tai klausimas, iš kur atsirado blogis, jeigu Dievas yra Gėris?

Nuo to laiko, kai žmogus tapo žmogumi, blogio problemą kuria ne kas kitas, o jis pats. Tad be reikalo ateizmas nori blogio egzistavimą primesti Dievui. Šiandien ypač didelės neigiamos įtakos krikščionijai turi šiuolaikinė tikėjimo ir doktrinos kritika bei skepticizmas Kristaus mokslo tiesomis. Kai kuriuose kraštuose panaikinamos krikščioniškos formos, devalvuojamos krikščioniškos vertybės, iškraipomos krikščioniškosios sąvokos. Visa tai šiuolaikiniams žmonėms nepatarnauja, Kristaus asmens nepriartina ir neiškelia Jo darbų vertybės nei didybės.

"Gyventi tiesoje" ir reiškia ne ką kitą, kaip gyventi, tikint Dievu – "Aš esu Kelias, Tiesa ir Gyvenimas"– tai žodžiai, kurie kiekvienam privalo būti jo gyvenimo charta, o tuo labiau tam, kuris sąmoningai skelbiasi tikįs Dievu. Kovodama su manicheizmo šalininkais, kurie už blogio egzistavimą kaltino "materiją" arba blogio "principą", krikščioniškoji ortodoksija kartu su Augustinu reikalavo, kad laisvoji žmogaus valia atsakytų už jo veiksmus. Pats žmogus yra atsakingas už tą blogį, kuris tvyro žmonių tarpe.

Taigi Dievo idėja yra iškreipiama, kai Jis kaltinamas už blogį, esantį pasaulyje. Tuo būdu norima, kad žmogus atsisakytų laisvos valios ir būtų tarsi vaikų darželis, kuriame žmonės kaip vaikai būtų vedžiojami už rankučių. Negalima prikaišioti Dievui, kad Jis gerbia žmogaus laisvę. Nepašalinsim blogio, vien kovodami su juo iš išorės, panaudojant prievartą ir jėgą. Toji Kristaus jėga, kuri glūdi kiekviename pakrikštytame, glūdi ir visumoje – t.y. bažnytinėje bendruomenėje. Kai Saulius persekiojo krikščionis, tai Kristus nesakė jam: "Kam tu persekioji krikščionis?" Jis sakė: "Kam tu Mane persekioji?" Kristus yra tas, kuris yra persekiojamas, ar užgauliojamas, ar niekinamas, ar skriaudžiamas kiekvieno žmogaus asmenyje.

Krikštytasis jau yra bažnytinės bendruomenės narys, kuris drauge su kitais tikinčiaisiais, kitais bažnytinės bendruomenės nariais privalo gyventi, reikštis tarpusavio meile, sutarimu. Šioje bendruomenėje privalo pulsuoti tas pats dieviškasis gyvenimas, kuriuo privalu ir visą aplinką persunkti: aplinką, kuri yra nekrikščioniška, indiferentiška ir meilei priešinga. O kaipgi persunkti ta meile aplinką, jei tarpusavy tos meilės nėra? Tuo tarpu šio esminio dalyko žmogus ir pasilieka nesuvokęs. O esmė – tai ta, kuri buvo anuomet taip ir šiandien – negirdėta, būtent – Kristus pažadino žmoniją į tarpusavio meilę. Jo paties įsikūnijimu pašventintą meilę.

KELIAS Į LIETUVOS DVASINĮ PRISIKĖLIMĄ

(Suaugusiųjų grupėje premijuotas straipsnis)

Janina Lukoševičienė

Mano tauta serga. Serga sunkiai, kol kas nematydama palengvėjimo, kol kas neturėdama vilties pasveikti. Daugelis, kovodamas už būvį, įtūžta, pasimeta, kartais praranda sąžinę, net savigarbą. Šiandien Lietuva laisva, bet ne visi tuo džiaugiasi, nes dažnas iškovotą nepriklausomybę matuoja pinigais, santaupomis, anot V. Kudirkos, "gardaus valgio šaukštu". Bet ryt poryt ar pagerės? Ar yra vilties surasti kelią į Lietuvos dvasinį prisikėlimą?

Dabar visų akys nukrypsta į mūsų valdžios vyrus, kurie prieš rinkimus tiek gero žadėjo, o laimėję daugiau rūpinasi savimi ir draugais, kaskart pasididindami atlyginimus, nuolat viešėdami užsienio šalyse, įgydami prašmatnesnius automobilius, pusvelčiui privatizuodami visų sukauptą turtą; net tą dieną, kai piketavo aukštųjų mokyklų studentai ir dėstytojai, — prezidentui drėbtelėjo vos ne triskart didesnį atlyginimą už buvusį — tai lyg paniekinimas mokslo trokštančio jaunimo ir profesorių. Štai kaimo seneliai skundžiasi, kad atėjo patys liūdniausi laikai, nes kankina ne tik mažos pensijos, bet ir tai, kad jaučiasi dvasiškai suvaržyti: iki artimiausios bažnyčios pėsčias nenueisi, o autobusai tąja kryptimi nebekursuoja, arba toks brangus bilietas, kad nebėra centų nuvažiuoti ir grįžti. Belieka tik pažiūrėti į tuos ponus, kurie taip gražiai kalbėjo, ir melsti vieną Dievą, kad sugrąžintų teisingumą ir dorą.

Buvo vilties, kad referendumas atkurs teisingumą —padės išbristi iš baisios apatijos, bet, deja nepasisekė. Pagaliau dešinieji pateikė Seimui svarstyti nutarimo "Dėl santaupų kompensavimo rezistentams, politiniams kaliniams, tremtiniams ir jiems prilygintiems asmenims" projektą, tačiau Seimas rimtai net nepradėjo svarstyti. Anot Seimo nario L. Milčiaus, "Seime teisingumo nebuvo, Seimui seniai nereikia teisingumo, nereikia tremtinių, pensininkų, mokytojų, gydytojų, studentų, žemdirbių. Tokia dabartinės Seimo daugumos prigimtis".

Taigi labai aišku — mūsų valdžia didžiąją tautos dalį taip nuskurdino, taip dvasiškai prislėgė, jog nebematome išeities. Vadinasi, kuo greičiau reikia pakeisti valdžią. Taip, ją reikia keisti! Bet, Dievuliau! Juk ta valdžia nėra okupanto atnešta ir primesta — ją patys išsirinkom. Daugelis džiaugėsi gražiais planais, nesuprasdami, kad meluojama, nepamatuotai

žadama, neįtardami, kad vėl bus apgauti... Juk kalbėjo lietuviškai, minėjo Laisvę, Nepriklausomybę, Tėvynę. Žadėtojai — buvę komunistai, bet, atrodo, tokie nuoširdūs ir pasikeitę. Bet, deja...

Todėl, mano nuomone, pradėkime ne nuo valdžios vyrų, o kiekvienas nuo savęs — suraskime savo tobulėjimo kelią, kad mes patys pasikeistume, kad nešauktume Kristų prikalti prie kryžiaus, ir nereikalautume išvaduoti Barabą, kuris mums artimesnis, nes prieš rinkimus dažnai girdėdavome tokias kalbas: aš esu nuodėmingas, todėl balsuosiu už tokį pat nuodėmingą... Pakilkime iš tos beviltiškos kasdienybės, kad norėtume matyti šviesesnius žmones, nes nieko nėra baisiau, kaip gyventi nuodėmėje ir net ją pateisinti.

Mane visą laiką žavėjo Vydūno asmenybė, jo filosofija, kuri kartais sunkiai suprantama. Stengiausi atrasti nepažįstamą Vydūną. Prisimenu tą darganotą rudens dieną, kai važiavome atsisveikinti su Vydūnu ant Rambyno kalno, tebematau, kaip Lietuvos kariai neša karstą į Bitėnų kapinaites, girdžiu prasmingus V. Landsbergio žodžius, pasakytus prie kapo duobės. Vasaromis skaitydavau straipsnius — rengiausi būsimoms pamokoms, vis bijodama, kad šešiolikmečiai gali nesuprasti Vydūno kūrybos esmės. Ir štai šį rudenį blykstelėjo šviesi mintis — aš privalau paaiškinti ir pagrįsti konkrečiais pavyzdžiais žmogaus tobulėjimo kelią, nes vydūniškos mintys kaip niekad dabar reikšmingos.

Pirmiausia pradėkime taurinti dvasią — susikurkime sielos šventovę, anot Vydūno, "šventyklą ne vien sau, bet visai tautai". Tegu mumyse įsižiebia kilnūs tikslai. Nuslopinkime pyktį, pagiežą, pavydą, nes jie drumsčia ramybę, jie ardo dvasios ir kūno harmoniją. Dabar kasdien per radiją, televiziją girdime ir matome šiurpias žmogžudystes, abejotino padorumo filmus, net prostitučių reklamas — visa tai užteršia mūsų sąmonę, pripurvina žmogaus dvasinį pasaulį, užslopina kilnias jėgas. Nežinia, kodėl kasdien skaitome smulkias nužudymo aplinkybes, skaičiuojame lavonus, aptarinėjame plėšikų elgesį — juk tai sukelia tamsias mintis, demonstruoja beprasmį gyvenimą. Atmeskime visą tą gyvenimo šiukšlyną! Atsirinkime geras knygas, šviesius paveikslus, dvasingą muziką, nes kuriančioji galia suteikia ypatingą energiją, kuri turtina mūsų sielą, tikras menas gimsta iš didelio žmogiškumo, todėl jis skelbia dvasinę stiprybę.

Dabartinis mūsų gyvenimas pilnas apgaulės ir melo. Iš kur tai? Ar gali vaikas nemeluoti, kai dažnai tėvas nesako tiesos? Ar gali žmogus pasitikėti valdžia, kai kasdien nepateikiama tikra informacija? Juk nuolat tvirtinama, kad šalyje padėtis stabilizavosi, kad atlyginimai, pensijos padidėjo, bet nutylima, kiek kartų viskas pabrango. Palengva mes prie to melo priprantame ir net nebepykstame. Ar gali amoralioje visuomenėje tas gležnas mokyklinis daigelis būti apsaugotas nuo baisios apgaulės... Mes, suaugę ir protingi žmonės, privalome aiškiai pasakyti: "Tu meluoji", pasakyti ne tik kaimynui, bet ir ministrui, net prezidentui. Ne vien Vydūnas, bet ir mes suprantame, kad melas žudo žmogų, melas ardo žmogaus asmenybę, meluodamas žmogus praranda sąžinę. Be sąžinės neįmanomas dvasinis pakilimas. Melagis yra pasmerktas, nes tiesa vis tiek išaiškės. Tos mintys labai paprastos — visiems suprantamos, todėl ir būtinos vykdyti.

Apglėbkime vienas kitą gerumu, neužmirškime, kad šalia mūsų daug kenčiančių ir skurstančių, atsigręžkime į Dievą. Šv. Kalėdų rytą išgirdau per radiją pokalbį su liaudies meistru Ipolitu Užkurniu, ir jo pasakytos mintys neišdyla iš atminties. Visi jo papasakoti gyvenimo epizodai dvelkia dideliu humanizmu, begaline šiluma žmogui. Jis dažnai eina į bažnyčią, bet nemoka melstis, nes siela prisipildo nenusakomo jausmo, galvoje gimsta kilnios idėjos. Meistras nuo vaikystės svajojo pasistatyti savo bažnyčią, kurioje skambėtų varpai ir žmonės juos girdėtų. Jis aiškiausiai atsi-

mena tą dieną, kai karštai meldėsi ir prašė Dievą, kad nenušautų kito žmogaus, kad neatimtų gyvybės kitam nelaimingajam, priverstam žudyti, — Dievas jį išklausė, nes jam neprireikė nukreipti ginklo į žmogų. Katedra Ip. Užkurniui — ne šiaip sau bažnyčia, bet kažkas nežemiško, o ir pati aplinka giliai jaudinanti. Kartą jis eina per aikštę ir mato — prie Vilniaus miesto įkūrimą pažyminčio akmens sėdi žilas žmogus, nusiėmęs kepurę, veidas spinduliuojantis gerumu. Iš nuostabos jis pagalvojo, kad pats Dievas, besirūpindamas kitais, pavargęs atsisėdo šventoje vietoje pailsėti. Nebežinodamas, kaip pasielgti, nubėgo į parduotuvę, nupirko jam duonos ir apkabinęs pabučiavo.

Taip eina visiems žinomas tautodailininkas per gyvenimą, palikdamas ne tik savo talento, bet ir dosnios širdies pėdsakus. Ne visi mes menininkai, bet visi galime tą gyvenimą lengvinti: vienas kuria muziką, paveikslus, kitas augina rugius, trečias —gyvulėlius, ketvirtas saugo mišką, šeima glaudžia vaikus — visi darome tai, ką sugebame, ką galime, ką privalome padaryti. Svarbiausia —dirbti, neaimanuoti — nebėra laiko laukti, reikia pačiam veikti ir skatinti kitą — visi privalome dvasiškai pakilti! Visi!

Didžiausią naštą turi pasiimti mokytojai. Juk pirmiausia turi pakilti jaunimas. Šiomis, dvasinio nuosmukio dienomis, visų akys nukreiptos į mokyklą, vienintelę tvirtovę, kuri gali apginti jaunąjį žmogų nuo grėsmingos tikrovės. Žinoma, šeimos vaidmuo nepaprastai svarbus. Bet kaip dažnai vaikas nejaučia suprantančios motinos rankos paspaudimo, atlaidaus žvilgsnio, padrąsinančių tėvo žodžių— kaip gera prisiglausti prie tvirto žmogaus ir patikėti. Pasimetęs ir dvasiškai atstumtas pauglys girdi kalbas apie pinigus, apie rūpesčius, apie tai, kad jis tėvams nedėkingas... tada neišklausytas žmogus, užsidaręs ir nuolat kenčiantis, pagaliau prabyla, kad jau nuo gyvenimo pavargęs, kad pats savęs nebekenčiąs, kad vienintelė atgaiva — tai pamokos. Ir tada tas neužsigrūdinęs daigelis turi atrasti taurią mokytojo širdį.

Mokykla mūsų dienomis tapo apkalbų centru: vieni aiškina, kad joje dirba daug šviesuolių, kuriuos, deja, supa iš kiemų, namų susirinkę bedvasiai vaikai, kiti tvirtina, kad dvasingus mokinius pasitinka besieliai mokytojai. Aišku, pasakyta daug tiesos. Mokslas ir mokytojai dabar jau ne autoritetas, nes į priekį išsiveržė nešvarus biznis, komercija — trumpalaikis viliojantis pelnas, teikiantis svaiginantį pasitenkinimą. Mokykla tuštėja: vieni, supratę, kad nieko negalės duoti mokiniams, išeina ieškoti kito darbo, dažnai pelningesnio, antri išeina dėl to, kad negali išlaikyti šeimos, tačiau pasilieka daug gerų mokytojų, kurie dirba, turėdami kilnius tikslus, didelį pedagoginį pašaukimą ir jautrią sielą. Bet vieni mokytojai nedaug ką gali, nes vyriausybė jų darbo nevertina, dažnai spauda sąmoningai pila pamazgas ant visų mokytojų galvų, kad jie nepareikalautų didesnio atlyginimo.

Mano giliu įsitikinimu, nepalikime vienos mokyklos su savo rūpesčiais. Kiek aplinkui dvasingų žmonių, savo paprastumu ryškių asmenybių! Atsigręžkime vieni į kitus.

Aš prisimenu pavasarį mūsų mokykloje Knygnešių dienai organizuotą ilgamečio pramonės darbuotojo Jono Endriukaičio susirinktų ir pateiktų knygų parodą. Visą dieną atskiromis klasėmis lankėsi mokiniai, vieni žiūrinėjo, kiti vartė, o treti ėmė knygelę ir įniko skaityti. Vakarop parodą lankė suaugusieji, kurie ne akimis, o širdimi ir protu suvokė tų knygų reikšmę. Mokinius ir suaugusiuosius jaudino ne tik spaudos draudimo ir Nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu knygų gausybė, įvairumas, bet ir pats knygius, kuris su didžiule meile pasitikdavo lankytojus, nuoširdžiai atversdavo jaudinančius puslapius ir net pasiūlydavo parsinešti namo. Po parodos ilgai netilo kalbos: visi prisiminė tą žmogų, kuris didžiąją gyvenimo dalį skyrė knygos globai, tiek laiko

sugaišo mūsų mokykloje, nieko nesigailėdamas — tik skaityk, atsimink, neškis, paskui grąžinsi.

Tai gražiausias pavyzdys ir mokytojams, ir mokiniams, tai ne žodžiai — tai sielos grožis, tai širdies šiluma vaikui ir jo auklėtojui.

Negalima pamiršti susitikimo su atvykusiu iš Kanados kunigu Kazimieru Ambrasu. Anot mūsų dailininkės L. Šarkinienės, jo galima klausytis ir klausytis — ištirpsta rūpesčiai, sunkios problemos, o apima gerumas, atlaidumas ir noras kitaip žvelgti į pasaulį. Tai nebuvo atsitiktinis apsilankymas, po kurio atsisveikinama ir skubama į tolimą šalį. Mokytojos Vitalijos pakviestas atvyko pas pradinukus, pasakojo apie šventąją žemę, apdovanojo paveiksliukais, įrašydamas kiekvienam palinkėjimus. Netrukus Šv. Kazimiero bažnyčioje aukojo šv. mišias už mokinius ir jų tėvus, kunigui patarnavo patys mokiniai. Nusivedė vaikus į Aušros Vartus, kartu giedojo mokamas giesmeles. Atsisveikino kaip tikras tėvas, prašydamas už jį pasimelsti — vaikai labai jaudinosi.

Šventų Velykų proga mokinukai ruošė savo pasveikinimus, o netrukus mokyklą pasiekė jo atsakymas: kiekvienam atskiras laiškas, o tame laiškelyje nuostabiausi žodžiai, patarimai, susižavėjimai. Kaip švytėjo Viktorija, skaitydama, jog kunigas džiaugiasi jos geru mokymusi, kad jai patinkanti žalia spalva, simbolis vilties, kurios dabar taip reikia Lietuvai; o kaip džiaugiamasi Šarūno tarp margučių nupieštu kiškiu, kuris tupi ant stalo ir kasdien mintimis grąžina į Tėvynę, o kitam berniukui savitas laiškelis: pasimelsk už tėvelį, skaityk tik labai geras knygas, prastų ir vidutinių neimk. Ir taip visiems giliai į širdį...

Vaikai skaitė, stebėjosi, negalėdami patikėti, kad atskiras laiškas — jam, tik jam... Laimingi bėgo namo, rodė saviškiams, Mantas vežėsi į kaimą seneliams, o šie skaitė net kaimynams —klasę, šeimą apglėbė gerumas, sielos bendrumas. Anot Agnės mamos, gal dukra nesuvokė, kokia asmenybė parašė jai laišką, bet jai, motinai, tąkart atrodė, kad rytmetinė žvaigždutė nusileido ant jų namų palangės ir švyti — taip gera širdyje, kad tą mažytę būtybę pastebėjo ir prisiminė didelis žmogus.

Matyt, visus jaudino tie paprasti vaiką suprantantys žodžiai, jei prieš atostogas vėl mokiniai siunčia savo mintis: "Palaimink mane, Kazimierai, kad man šita vasara būtų laimingiausia" (Mindaugas). O Vaida dėkoja už atsiųstas knygeles ir rašo, kad kiekvieną, rytą meldžiasi už jį, prašo perduoti popiežiui jos ir tėvelių linkėjimus. Kęstutis prisipažįsta, kad gautas laiškas sujaudino visus namiškius, kad vakarais kalba šv. Mergelės Marijos litaniją, prašydami ne tik sau, bet ir kunigui stiprybės. Rokas rašo, kad su tėveliais laišką skaitęs kelis kartus, nes ten daug gerų pamokymų. Tokiomis nuoširdžiomis skaidriomis mintimis mokinukai pabaigė mokslo metus, galvodami apie gerąjį žmogų — tikrąjį dvasios vadovą. O rudenį kunigas Kazimieras jau siunčia laiškus ne tik mokiniams, bet ir jų tėvams: "Ar atmeni, Mantai, kai buvome Vilniuje Aušros Vartuose, kur meldėsi Šv. Tėvas? Čia irgi Aušros Vartų gailestingumo motina Čikagoje, dažnai kreipkis malda, kad augtum sveikas, sumanus, drąsus ir ryžtingas vyras..." Laiške įdėtas atskiras leidinėlis Manto tėveliams ir seneliams.

Štai kaip glaudžiasi šeima, globojama tautos asmenybės.

Nepamirštu ir kito pavyzdžio. Jaunieji literatai visus metus rinko tremtinių atsiminimus ir dainas. Atlikę darbą, mokiniai jautėsi patenkinti, nes padarė tai, ką būtinai privalėjo padaryti. Tačiau kokia maloni staigmena — Tėvynės Sąjungos valdyba ir Politinių kalinių sąjungos pirmininkas už kilnų ir reikšmingą darbą trylikai moksleivių atsiuntė padėkos raštus, kuriuose sakoma, jog "priespaudos metų kovos, genocido, tremtinių istorija ir tautosaka yra tautos dvasios vertybės, kurios taps dvasine atrama ateities kartoms". Tas padėkos ženklas kuklutis, bet prasmingas ne tik mokiniams, bet ir išlikusiems tremtiniams. Šilčiau, jaukiau

visiems: ir mokiniams, ir tremtiniams, ir mokytojams, ir tam neabejingajam. Atrodo, kad kažkokia nematoma gera ranka laimina kasdieninį mokyklos darbą.

Šį rudenį, minėdami Lietuvos kariuomenės dieną, šešiolikmečiai svečiavosi pas Lietuvos savanorius (SKAT). Mūsų nuostabai, pasitiko pats vadas A. Pocius, pavaduotojas L. Bakaitis, Vilniaus rinktinės vadas, vyr. leitenantas G. Zenkevičius, majoras G. Juriukonis, kapitonas A. Burokas, kurie pasakojo apie savanorių istoriją, žiūrėjome dokumentinius filmus, jaudino Taikos palaikymo korpuso narių, grįžusių atostogauti, patirti įspūdžiai; jaunuoliai apžiūrinėjo ginklus, pabandė išardyti ir vėl sudėti, pagaliau visi pritilo muziejuje, kuriame saugojami savanorių, žuvusių už Lietuvą, dokumentai, Sausio 13-osios atminimo daiktai. Atsisveikindami atsiprašinėjome, kad sutrukdėme svarbius darbus, bet jie tvirtai spaudė mums rankas už smalsius, neabejingus vaikinus, tvirtindami, kad mes visi kartu dirbame tą patį reikšmingą darbą savo Tėvynei. Kiek džiaugsmo visiems, kad Vasario 16-ąją pas mus svečiuosis savanorių vadai, dūdų orkestras, berniukai žais draugiškas krepšinio varžybas. Jau dabar moksleiviai laukia ne tik diskotekų, pasilinksminimų, bet ir Vasario 16-osios! Tai labai svarbu!

Jaudinantys prisiminimai iš ką tik ivykusio susitikimo su garsiu muzikologu smuikininku Donatu Katkumi. Tą šv. Kalėdų savaitę jis mūsų paaugliams kalbėjo apie Vakarų Europos krikščioniškąją muziką, beldėsi į jų širdis, tiesiog skaitė jų mintis, kodėl jie taip blaškosi, kodėl jaučiasi nepilnaverčiais, kodėl tėvai jų nebesupranta — ta valanda prabėgo lyg akimirka, nes užvaldė šilti jausmai, kad pagaliau jie suprasti, kad sklinda nuostabi muzika, nešanti džiaugsmą ir palaimą.

Šis visai Lietuvai žinomas žmogus susitinka su mano auklėtiniais ne pirmą kartą — neseniai kalbėjo jiems ir jų tėvams apie pilietiškumo sampratą, apie tautos dvasinį prisikėlimą, apie kiekvieną mūsų sielos skaidrinimą — apie neabejingumą mūsų tautos likimui. Jis vienuoliktokams tapo savu žmogumi. Todėl ir šįkart, kai paklausė, ar norėtų dar kartą susitikti pokalbiui apie jų mėgstamą šiuolaikinę muziką, mokiniai pratrūko plojimais. Aptariant mūsų susitikimus, D. Katkus labai džiaugėsi, kad jis moksleivių laukiamas, kad jie neužgesę dvasinėms vertybėms. "Kai manęs pasiilgsite, mokytoja man paskambins, ir aš ateisiu", —tai jo atsisveikinimo žodžiai.

Paminėti žmonės visiškai skirtingi, bet juos jungia didelė bendrybė — neabejingumas mokyklai, ugdant dvasingą pilietį mūsų Lietuvai. Tas dėmesys neša šilumą, ramybę, tarpusavio supratimą ir norą už gera atsilyginti geru. Tam nereikia didelio talento, ypatingų pastangų, o tik paprasto supratimo — ateiti pas kitą atvira širdimi. Tai supranta ir knygų saugotojas, ir kunigas, ir buvę politiniai kaliniai, ir savanoriai, ir muzikas, ir mokytojas... Tėvas ir motina. Ir paauglys, einantis Lietuvos dvasinio prisikėlimo keliu.

Tik svarbu tikėti. Ilgaamžė lietuvių tautos kova už savo būvį įrodė tikėjimo galią: ir kovų su kryžiuočiais laikais, ir carinės Rusijos priespaudos metais, ir pokaryje mano tauta neprarado vilties išlikti gyva.

Ir dabar, kai negresia fizinė pražūtis, turime pakilti dvasiškai, nors tai be galo sunku.

GYVENIMO ŽODIS

CHIARA LUBICH

"Morta, Morta, tu rūpiniesi ir sielojiesi daugeliu dalykų, o reikia tik vieno" (Lk 10, 41-42).

Ar mes atsimename, kur Jėzus pasakė tuos ypatingus žodžius? Jis tada buvo seserų Mortos ir Marijos namuose. Marija sėdėjo prie jo kojų ir jo klausėsi, o Morta buvo labai užsiėmusi rūpindamasi svečiais. Tada ji kreipėsi į Jėzų sakydama: "Viešpatie, tau nerūpi, kad sesuo palieka mane vieną patarnauti? Sakyk, kad ji man padėtų". Tačiau Viešpats jai atsakė: "Morta, Morta, tu rūpiniesi ir sielojiesi daugeliu dalykų, o reikia tik vieno. Marija išsirinko geriausiąją dalį, kuri nebus iš jos atimta".

Jėzus vertino ir gyrė Marijos pasielgimą, kuris buvo priešingas Mortos samprotavimui, kurį Jėzus su meile taisė. Bet Morta irgi buvo gera daranti. Ji aukojo vertingą patarnavimą, įkvėpta pareigos supratimo ir meilės jam. Kaip mes galime aiškinti tuos žodžius, pasakytus Mortai?

Nėra abejonės, kad būtų perdėtas nesupratimas galvoti jog Jėzus nevertino nuoširdaus Mortos rūpinimosi. Tačiau jis panaudojo tą progą, primindamas jai, kad geriausias būdas jį priimti, reikia klausyti jo žodžių, kaip Marija darė. Jo žodžiai buvo taip svarbūs ir tokia naujiena, kad reikėjo viską atidėti, net įskaitant ir švenčiausias svetingumo pareigas.

Marijoje mes kaip tik matome tą meilę Jėzui pilną išminties, tą meilę, kuri jo žodį laiko pirmoje vietoje kaip gyvenimo centrą ir šaltinį viskam.

Tad Marija yra pavyzdys krikščionims – taigi pavyzdys ir mums, kurie norime klausyti ir gyventi pagal Dievo žodį. Dažnai galvojama, kad Marijos gyvenimas yra tylos ir mąstymo simbolis, kuris yra kaip priešingybė Mortos veiklaus gyvenimo simboliui. O Marija ne tik mąstė, bet klausė ir pagal tai gyveno.

Jėzus, primindamas Marijos pavyzdį, nori mums pasakyti, kad yra svarbu jo žodžio klausyti ir jį vykdyti. Todėl joks kitas dalykas, nors ir atrodytų kad yra svarbus, neturi būti laikomas pirmoje vietoje.

" ... o reikia tik vieno",

Marija kaip tik tą vieną ir pasirinko. Ji visuomet norėjo žinoti Dievo valią ir buvo pasiryžusi klausyti žodžio. Tai ji ir rodė savo elgesiu. Evangelija sako, kad ji "sėdėjo prie Viešpaties kojų". Ji elgėsi taip, kaip jo mokinys darytų, būdama atidi mokytojui.

Mes turime taip pat daryti: priimti Žodį ir leisti jam mus pakeisti. Bet tai dar ne viskas. Mes turime būti jam ištikimi, laikydami jį širdy, kad jis galėtų ugdyti mūsų gyvenimą, kaip žemė, gavusi sėklą, ją daigina ir neša vaisių. Tad leiskime nešti naujo gyvenimo vaisių, kurį augina Žodis.

Nesistenkime daryti tai tik tada, kai viskas lengva, bet visuomet, net kai bandymai ar kentėjimai mus aplanko ir apsunkina pasilikti ištikimais mūsų apsisprendimui.

Tad dąsos! Galbūt ligi šiol mes gyvenome, vadovaudamiesi žmogiškais samprotavimais. Gal mes kreipėme dėmesį į daugybę dalykų, kuriuos gyvenimas mums siūlė, ir ne-

SUNKI ŠIRDIES OPERACIJA

Birutė Žemaitytė

Šio numerio skyriuje "Knygos" trumpai paminėjome 1994 metais Alytuje išleistą gydytojos Birutės Žemaitytės knygą "Palydėsiu į tėvo namus". Tai labai įdomus gydytojos reanimatologės dienoraštis. Šio žurnalo rugsėjo mėn. numeryje buvo iš šios knygos perspausdintas labai įdomus, jaudinantis gabaliukas, kurį pavadinome "Lietuvoje yra ir tokių gydytojų". Šiame numeryje vėl spausdiname įdomią ištrauką apie autorės sesutės labai sunkią širdies operaciją.

Redakcija

Rytoj mano sesutei Irutei operuos širdį

Vykstu pas savo seselę. Ji po manęs atėjo į šį pasaulį, tikiu, kad po manęs ir išeis iš šio pasaulio. Ji dar gyvens, tikrai gyvens! Širdis jaučia, kad taip bus.

Lydėsiu ją, niekur nuo jos nepasitrauksiu, net operacinėje. Kai kam atrodo šiurpu, kad būsiu ir operacinėje. Taip, tikrai būsiu. Tai baisu, bet Marijai po kryžiumi kaip buvo? Kaip pakelti, matant pjūvius ne vien per odą, raumenis, krūtinkaulį, bet ir per pačią širdį? Juk tai savas kraujas... Žinau, kad tie, kurie atvers jos krūtinę ir širdį, nori jai gero, kad ši operacija būtina jos gyvybei pratęsti. Tas "reikia" man duos jėgų stovėti prie jos kryžiaus.

Duok jėgų, gerasis Dieve, mano sesutei pasitikti ir nešti šį kryžių. Palaimink kardiochirurgų, anesteziologų, dirbtinės kraujotakos specialistų ir viso personalo darbą!

Vilniuje mane pasitiko sesutės vyras. Koks sunkus ir skaudus jam šitas rytas! Palatoje ją radom jau prislopintą premedikacijai suleistais vaistais, bet visai sąmoningą. Trumpas atsisveikinimas, šypsnys, ir vežimėlis leidžiasi operacinėn. Lydžiu iki durų. Ateisiu truputį vėliau. Taip ji norėjo.

Įėjau, kai sesutė buvo užmigdyta. Ant operacinio stalo guli tyra Viešpaties auka. Rankelės pakeltos prie galvos, į jų arterijas ir venas įstumti kateteriai, jais bus matuojamas arterinis ir veninis kraujospūdis per operaciją.

Kokia būsena, stovint prie šio kūdikio aukos altoriaus? Širdyje graudu, akyse sužibo ašaros. Priėjau, paglosčiau jos miegantį veide-

---

supratome, kad buvome gimę kitokiam tikslui. Juk mūsų žmogiškumas linksta į Kristų – Dievą padarytą žmogumi mums.

Tai, kad mes irgi esame krikščionys, įpareigoja mus suprasti aiškią savo atsakomybę, kad turime klausyti ir vykdyti Jėzaus, mūsų mokytojo, žodžius.

Tad stenkimės konkrečiai vykdyti nuostabius, visuotinius ir nepaprastus jo žodžius. Tada pastebėsime mumyse pagrindinį pasikeitimą. Tada pasikeis mūsų galvojimas, pasirinkimas ir veikimas. Mums pradės atrodyti, lyg mūsų gyvenimas būtų pasidaręs nepaprastai turtingas – iš tikrųjų taip ir bus. Mes dirbsime savęs pačių ir kitų svarbiausiam gėriui, ir pasaulis aplink mus pasikeis. Evangelijos revoliucija pasirodys kaip labiausiai veikiantis būdas spręsti šio meto būtinus reikalus ir problemas. Bet yra dar svarbesnių dalykų – mes laimėsime išganymą ir pelnysime amžinąjį gyvenimą. Ir tai yra nemažas dalykas.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

lį, rankas ir tariau su manimi esančiam Viešpačiui: "Mielasis Tėve, štai Tavo deginamoji auka užmigo narkozės miegu visiškai atsidavusi Tavo valiai. Priimk jos auką, suvienyk su savąja kančia už daugelio išgelbėjimą. Konsekruok jos visišką atsidavimą Tavo Valiai. Pažvelk, ji visa tyra, permatoma, pašventinta realiu Tavo buvimu jos sieloje, visoje būtybėje".

Širdyje nuojauta, kad viskas bus gerai. Ji gyvens! Mano siela pasiryžusi kovai su gyvybės Autoriumi dėl savo sesutės grįžimo gyventi. Taip, tebūnie!

Renkasi kardiochirurgai. Atėjo doc. Manelis, jaunasis R. Marcinkevičius. Anesteziologai rūpestingai dirba nuskausminimo, gyvybės saugojimo darbą triūsia dirbtinės kraujotakos inžinieriai, sesutės anestezistės, instrumentatorė jau padavinėja įrankius.

10.30 val. – pjūvis. Vieliniu pjūkleliu išilgai perpjaunamas krūtinkaulis, atveriama krūtinės ląsta. Pasirodo apnuoginta širdis, plaučiai, diafragma. Širdis be pertraukos dirba savo darbą. Matau hipertrofuotą, plakančią savo sesutės širdį. Ir graudu, ir gražu: graudu, nes ta vargšė širdelė tuojau bus perpjauta; gražu, nes ji taip rūpestingai dirba, tarsi nekreipdama dėmesio į kardiochirurgines intervencijas. Koks nuostabus kūrinys - žmogaus širdis!

Prijungiami širdyje specialūs dirbtinės kraujotakos vamzdeliai: jais tekės kraujas, kai bus sustabdyta širdies veikla.

Atėjo profesorius A. Marcinkevičius ir doc. G. Uždavinys. Jie įsijungs atsakingiausiu momentu, kai reikės neplakančioje širdyje siūti vožtuvą, atlikti triburio vožtuvo plastiką.

Įjungiama dirbtinė kraujotaka. Širdies veikla sustabdoma 11.40 val. Vargšė žmogaus širdis! Ji jau neplaka. Už ją dirba sudėtingas dirbtinės kraujotakos aparatas. Sustabdoma ir plaučių ventiliacija. Kraujas oksigenizuojamas specialiuose filtruose. Kūnas atšaldytas iki +25 °C. Liečiu mielos sesutės veidą, rankas: jos šaltos šaltos.

Keičiamas mitralinis vožtuvas dirbtiniu. Atsineštasis pasaulin dviburis vožtuvas surandėjo, susitraukė, pro jo angą nepralenda net 1 cm skersmens instrumentas. Todėl jis išpjaunamas ir jo vietoje įsiuvamas dirbtinis vožtuvas, kurį geri žmonės parūpino Amerikoje.

12.30 val. elektriniu impulsu įjungiamas sudėtingas širdies veiklos mechanizmas. Širdis vėl plaka!

Veikiančioje širdyje atliekama triburio vožtuvo plastika, praplečiama anga.

Operacinėje rimtis. Kardiochirurgai kalba apie Turino drobulės nuostabumą. Aš stoviu prie sesutės galvos, glostau jos šaltą veidelį, rankas. Pavedu gerajam Dievui dabartį ir ateitį, prašau kardiochirurgų ir visų čia dirbančių rankoms ir protams palaimos.

Stebiu jų veiksmus, gyvybinius rodmenis aparatūroje, glaudžiuosi prie Viešpaties ir dėkoju už skausmą ir džiaugsmą, už Jo buvimą operacinėje, už mokslą ir žinias, kurias įgijo šie kardiochirurgai ir anesteziologai ir tie, kurie buvo prieš juos ir ištobulino kardiochirurgijos ir anesteziologijos mokslą: dėkoju už vargą ir darbą, už ramybę ir taurumą jų veiduose; už gyvenimą ir mirtį; už kiekvieną širdies susitraukimą, už kiekvieną gyvybės virpesį.

Kelis kartus pajuntu savo akyse ašaras, bet jas greit paslėpiu. Juk esu karys gyvybės sargyboje, man nevalia taip elgtis, neturiu teisės trukdyti kardiochirurgams, anesteziologams!

Operacija baigiama. Širdis užsiūta. Pamažu atjungiama dirbtinė kraujotaka, vis daugiau it daugiau leidžiama dirbti atnaujintai širdžiai. Sėkmės tau, mažyte žmogaus širdie! Sėkmingai dirbk savo darbą, kol Viešpats palieps tau sustoti.

14.30 val. baigtas užsiūti operacinis pjūvis. Toliau sekama ir gydoma reanimacijos skyriuje. Kaip miela! Man leidžiama prie jos būti. Kurį laiką mudvi čia gyvensim...

Kovo 6 d.

7 val. ryto atjungiama dirbtinė plaučių ventiliacija. Sesutė kvėpuoja pati. Pabučiavau ją sulaukusią naujo ryto su atnaujinta širdimi. Ačiū Dievui ir visiems visiems geriesiems žmonėms! Sesutė pasveiko.

VILNIAUS JĖZUITŲ GIMNAZIJOS ATKŪRIMAS

Ses. Gerarda Šuliauskaitė

Vilniaus jėzuitų gimnazijos steigėjo Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provinciolo kun. Jono Borutos SJ ir gimnazijos direktoriaus kun. Antano Gražulio SJ entuziazmo, rūpesčio ir kelerių metų pastangų dėka galiausiai buvo sutvarkyti visi formalumai ir paskelbtas mokinių priėmimas.

Po pagrindinės 5-8 klasių mokyklos, nuo 9 klasės kunkurso keliu yra formuojama ketverių metų gimnazija, kuriai vadovauja Lietuvos jėzuitų provinciolo skiriamas direktorius. Jam padeda Direktorių taryba ir Rėmėjų taryba, į kurią pakviesti žymūs mokslo ir visuomenės veikėjai bei Pedagogų ir Mokinių tarybos. Gimnazijoje dėstys trys mokslo daktarai – istoriją – dr. A. Vasiliauskienė, matematiką – VDU docentas dr. S. Grigalionis, biologiją – dr. P. Kazickas.

Vilniaus jėzuitų gimnazijoje bus sustiprintas anglų ir vokiečių kalbų mokymas, siekiant, kad baigusieji laisvai kalbėtų šiomis kalbomis. Prancūzų kalba bus tik fakultatyvinė. Tikybos pamoka – viena per savaitę, ir kiekvieną savaitę tarp pamokų vyks šv. Mišios, kuriose dalyvaus mokiniai ir mokytojai. Todėl stojantiems buvo aiškiai pasakyta, jog pageidaujama, kad jie būtų tikintys ir praktikuojantys katalikai.

Rugpjūčio mėnesį vyko stojamieji egzaminai iš lietuvių k., užsienio k., matematikos ir tikybos pagrindų. Į visas klases buvo konkursas, o neįstojusieji dar tikisi, atsiradus vietai, nors kitais metais pakliūti į gimnaziją. Atrankos rezultatai dar būtų buvę geresni, jei būtų buvusi galimybė anksčiau paskelbti apie stojamuosius egzaminus. Daugelis norėjusių stoti sužinojo per vėlai, – grįžę iš atostogų, ir tokių buvo daug.

Remonto darbai sutrukdė laiku pradėti mokslo metus, nors į pagalbą atskubėjo mokinių tėvai ir moksleiviai. Visi stengėsi, kad naujos patalpos būtų tvarkingos ir jaukios.

Gimnazijos vadovybė pakvietė moksleivius ir jų tėvelius bei mokytojus dvasiniam atsinaujinimui. Rugsėjo 9 d. Šv. Kazimiero bažnyčioje vyko susitaikinimo pamaldos, kurias vedė gimnazijos kapelionas kun. Eitvydas Merkys SJ. Jam pagelbėjo Šv. Kazimiero bažnyčios kunigai ir svečiai, nes susirinkusiųjų buvo labai daug. Rytojaus dieną – vėl susikaupimo pamaldos, kuriom vadovavo kun. Vytautas Sadauskas SJ.

Pagaliau atėjo istorinė rugsėjo 11 diena, kada Vilniaus jėzuitų gimnazija, švęsdama 425 metų gyvenimo jubiliejų, vėl atidarė duris naujai kartai. Tiesa, remontai dar nebaigti, – tik du aukštai paruošti užsiėmimams, kitur dar laukia dideli darbai: nėra valgyklos, sporto salės, administracijai patalpų.

Į atidarymo iškilmes Šv. Kazimiero bažnyčioje rinkosi mokytojai, mokiniai, kviesti svečiai, vyriausybės atstovai ir miesto valdžia. Šv. Mišias koncelebravo J. E. arkivyskupas J.A. Bačkis, Lietuvos jėzuitų provincijolas kun. J. Boruta, Kauno jėzuitų gimnazijos direktorius kun. G. Vitkus SJ. Pamokslo metu J. E. arkivyskupas J.A. Bačkis gražiai įvertino jėzuitų

veiklą, jų darbo metodus ir gerą dvasią bei nuopelnus Lietuvos švietimui. Jis sakėsi turįs viltį, kad jėzuitai, čia dirbdami savo tikrąjį darbą, sugebės kartu su žinių perdavimu sujungti ir mokinių dvasios ugdymą pagal jėzuitų darbo metodus ir išaugins jaunąją kartą, mokančią dirbti ir aukotis kitiems.

Nors šventei pasiruošti laiko buvo nedaug, bet mokytojai vis tik sugebėjo gražiai pasiruošti prasmingai atnašų procesijai.

Pirmieji iš gilumos bažnyčios prie altoriaus artinosi daugiausiai jėgų paaukoję organizaciniams darbams gimnazijos direktoriaus pavaduotojas dr. Petras Kazickas ir p. Genutė Norvaišienė, nešdami mokyklos nuostatus. Tuo metu viena mokytoja prie pulto skaitė: "Dieve, aukojame Tau atkuriamos ir atšventinamos Jėzuitų gimnazijos nuostatus, kuriais vadovaudamiesi stengsimės dorai elgtis, sąžiningai dirbti, gerai mokytis, būti naudingi aplinkiniams ir Tėvynei". Prie altoriaus juos pasitiko J. E. arkivyskupas J.A. Bačkis kartu su koncelebravusiais kunigais.

Po jų atėjo, nešdami per rankas ištiestą tautinę juostą, mokytoja, mokinys ir tėvas: "Dieve, aukojame Tau tautinę juostą – mokytojų, mokinių ir tėvelių draugystės simbolį, nes tik mūsų visų vienybė ir nusiteikimas bendram darbui padės nugalėti kliūtis, įveikti sunkumus ir papuoš mūsų lūpas nuoširdžia šypsena".

Už jų pasirodė dvi tautiniais rūbais apsirengusios moksleivės ir viduryje jaunuolis, nešinas knyga. O mokytoja toliau skaitė aukojimo maldą: "Dieve, aukojame Tau knygą – išminties ir mokslo simbolį, nes tik gilios žinios, prasmingas savęs suvokimas padės eiti tikruoju gyvenimo keliu ir nešti naudą Lietuvai".

Nuostabiai susikaupusi, labai įspūdingai artinosi prie altoriaus nedidukė mokinė su degančia žvake rankose.

"Dieve, aukojame Tau degančią žvakę – šviesos ir ramybės simbolį, kad mažiau bijotume, abejotume ir nerimautume, kad nesuklystume didžiam gyvenimo kelyje ir nesijaustume vieniši. Niekas nesuteiks paramos, jeigu tikėjimo ir vilties nejausi savyje".

Paskui pasirodė tautiniais rūbais jaunuolė su ištiesta ant rankų senoviška stora languota didele skara.

"Dieve, aukojame Tau skarą – mūsų Motinų simbolį, nes tik motinos meilė akla, beribė, sugeba įdiegti įsitikinimą, be kurio neįmanoma nei gyvenimo kova, nei sėkmė... Motinos meilė – tai tiltas į pasaulį, į kitus, tai ištiestos rankos, nesiliaujantis šauksmas 'ateik!' "

Toliau, kaip įprasta pas mus ypatingom progom – jaunuolis ant lininio raštuoto rankšluosčio atnešė lietuviškos duonos kepalą.

"Dieve, aukojame Tau kepalą duonos – namų šilumos ir darbščių tėvo rankų simbolį. Eis metai, o mūsų gimtieji namai pasiliks apgaubti mūsų būties ir meilės šviesa. Čia, kur oras prisigėręs mūsų artimųjų gyvasties, vilčių ir vargo, – kitoks, šiltesnis, artimesnis dangus; visa čia tarsi iš kitos materijos, dvasingos nedūlėjančios".

Pabaigoje procesijos ėjo patarnautojai su baltai pasipuošusia mergaite, nešdami šv. Mišioms ostijas ir vyną.

"Atnešame Tau, Dieve, žemės ir žmogaus darbo vaisių – duoną ir vyną. Prašome, kad Tavosios malonės dėka jie taptų maistu ne tik mūsų kūnui, bet ir sielai".

Mišiose jaunatviškai giedojo moksleivių choras, jau nuo seniai susiorganizavęs Šv. Kazimiero bažnyčioje.

Po šv. Mišių visi žygiavo į naująją gimnaziją, dar kvepiančią šviežiais dažais. Visi susirinko koridoriuje (nes salės dar nėra), ir čia prasidėjo oficialūs sveikinimai: mokyklai sėkmės linkėjo Vilniaus miesto meras, Švietimo skyriaus atstovas, Krikščionių demokratų partijos pirmininkas ir kiti garbingi svečiai. Po to arkivyskupas A. Bačkis pašventino gimnazijos klases ir kitas patalpas. Iškilmė pasibaigė svečių ir mokytojų agape, kur susirinkę dalijosi įspūdžiais, planais ir rūpesčiais, turėdami didelį tikėjimą, kad jų viltys nesužlugs, nes jos sudėtos į Apvaizdos Rankas.

JAUNIMAS

Žmogaus tobulėjimo kelias

(Jaunimo grupėje premijuotas straipsnis)

Jurgita Jakimavičiūtė

Kas yra tobulumas? Jeigu tai yra sielos ir kūno harmonija, tai joks gyvis, išskyrus žmogų, tabulėti negali, nes neturi sielos. Galbūt šuo, koks jis bebūtų, yra visiškai tobulas, nes nieko negali pakeisti... Kiek kitaip yra su žmogumi. Jis tarsi dvigubas. Žmogaus kūnas visiškai priklauso sielai (taip, kaip mūsų butas mums), nes siela gyvena kūne. Dėl to žmogus, keisdamasis siela, keičiasi ir kūnu. Visgi yra nemaža žmonių, manančių, kad siela neegzistuoja, o kūnas duotas tam, kad juo būtų tenkinami proto ir jausmų geiduliai. Medicina pažengusi tiek, kad gali patrumpinti ar pailginti turtingesniajam nosį ir tuo galbūt suteikti jam didžiulę ir pilnutinę laimę. Tik kažin, ar ilgam... Žmogus nuolat nerimsta, visada jam ko nors neužtenka, visada trūksta kažko, ko pats suvokti negali.

"Tarp supratimo, kurį mums gali duoti mokslas apie žmogų, ir to, koks jis iš tiesų yra, glūdi toks skirtumas, kaip tarp gerai paruošto nedidelio miesto plano ir intymaus jo gyventojų gyvenimo". (Lekont de Nuji).

Kaip žmogus supranta laimę? Tai pinigai, namas, daug draugų, keletas mašinų, pasilinksminimai, alkoholis, narkotikai... Ir visa tai diena po dienos. Tai, kas teikia kūnui malonumą, o protą priverčia manyti, kad atėjo pagaliau laimė, kad pagaliau aš laisvas ir nuo nieko nepriklausomas. Lengva ir gera apgaudinėti save, bet anksčiau ar vėliau ta "laimė" nusibosta. Pažįstu vieną žmogų, anksčiau gyvenusį panašų gyvenimą, aiškų, ne už savo, o už vogtus pinigus... Pradžia buvo šauni: sąžinė tyli, kūnas džiaugiasi, protas miega. Vėliau – pasilinksminimai iš neturėjimo ką veikti. Bet atėjo rytas, kai norėjosi bėgti nuo visko ir visų, kai atrodė, jog jei parkristum ant sniego, jis liktų juodas ir purvinas... Nejaugi žmogaus siela prakalbėjo?

Manau, siela prakalba kiekvienam. Anksčiau ar vėliau. Per vėlu nebūna. Kartais net paskutinės gyvenimo akimirkos, paskutinės mintys visiškai pakeičia žmogų. Tačiau, manydamas, kad visuomet spės gailėtis ir tobulėti, net braidžiodamas purve, žmogus išduoda savo sielą, atskirdamas ją nuo kūno.

Tobulėjimas – žmogaus protui sunkiai suvokiama sąvoka. Kartais likimas žmogui siunčia nepagydomą ligą, kurios dėka protas įgauna begalinės jėgos, pasiryžimo ir valios. Galbūt Vydūnas būtų miręs 20-ies metų, jeigu ne toji jėga jo proto... Skaitydama Vydūno biografiją, aš galiu numanyti, kad apskritai žmogaus tobulėjimo kelias yra toks pat sunkus, kaip ir ne kiekvienam suvokiamas. Aš žinau – nenoriu tos laikinosios laimės, taip pat nenoriu išduoti savo sielos, savo antrojo "aš". Aš nenoriu būti tuščiu žmogumi, nes "kurs pats yra vargšas, nieko negalės kitiems suteikti. Kurs pats yra tuščias, negalės nieko pildyti. Kurs pasiduoda visokiems niekams, tojo asmenybės turinys ir bus niekis" (Vydūnas).

Aš nenoriu egzistuoti kaip tuščia asmenybė, nes vargu, ar galėčiau tada vadintis asmenybe, o ne paprasčiausia pilkos masės dalele. "Akyliai pažiūrėję, pamatysime, kad daugelis didžiausią gyvenimo dalį iššvaisto blogiems darbams, nemažą dalį – dykinėjimui, o visą gyvenimą apskritai ne tam, kas reikia" (Seneka). Vadinasi, tam, kad mano gyvenimas nepraeitų veltui, aš turiu dirbti. Kūnas turi dirbti sielai, o siela – kūnui. Galbūt tai jau galėtume pavadinti sielos ir kūno harmonija. Kadangi žmogaus tobulėjimas yra lyg kelias, kuriuo eina asmenybė, tai jis turi pradžią. Kaip ir visos pradžios – ji sunki. "Nesant tauriu, reikia nors pasistengti žengti aukšto žmoniškumo taku. O pa-

sistengti visu pasiryžimu, nors ir tektų kažin kiek kartų suklupti" (Vydūnas).

Galiu daryti išvadą – klupimas kelyje yra būtinas, kad vis atsinaujinančiu pasiryžimu stiprėtų valia, kuri padeda tobulėti. "Viduje kaupties reikia vien, norint esmingam būti ir nebūti priklausomas nuo to, kas pragaištinga" (Vydūnas). Pradėjęs eiti tobulėjimo keliu, žmogus nebenori grįžti atgal, dėl to turi vengti savo sielos ir kūno priešų. "Privalu atsižadėti ankstesnio senojo žmogaus gyvenimo būdo, žlugdančio apgaulingais geismais" (Ef 4,22).

Ar galiu aš abejoti tobulėjimo kelio vertingumu, kai šitiek žmonių, gyvenusių įvairiuose amžiuose, man kalba knygomis, kad tik tobulas žmogus yra asmenybė ir tik toks jis gali išlikti... Negaliu abejoti, nes nieko negaliu paneigti. Belieka eiti keliu...

"Kitus įveikti gali daug kas, save įveikti gali tik žmogus".

Lietuva — Dievo rankose

Asta Tijūnėlytė

Prieš tris mėnesius grįžau į Čikagą po vienerių metų dėstymo ir mokytojavimo Lietuvoje. Dėsčiau anglų kalbą Vilniaus Pedagoginiame Universitete ir mokytojavau "Žiburėlio" mokyklos antroje ir trečioje klasėje. Tie metai buvo vieni iš nuostabiausių mano gyvenime. Bet dar daug metų turėčiau gyventi Lietuvoje, kad tikrai suprasčiau jos gyvenimą. Čia noriu pasidalinti tik keliais įspūdžiais.

Pirmieji mėnesiai buvo ypatingai sunkūs, nes reikėjo priprasti prie skirtingo žmonių būdo ir bendravimo. Nuo mažens galvojau, kad Lietuvoje visi vaikščiodami dainuoja liaudies dainas ir visada laimingi. Realybė visai kitokia. Dabar daug kas vargsta ir nežino, kuo pasitikėti ir ką toliau daryti. Bet žmonės vis tiek sukasi ir verčiasi, tai megzdami namie, tai dešras gamindami, tai soduose daržoves augindami ir žiemai jas konservuodami. Viena mano mėgstamiausių vietų buvo centrinis paštas, kur viena darbininkė vis su šypsena man patarnaudavo. Bet tai dar yra išimtis. Po kiek laiko pradėjau suprasti, kad čia yra kultūriniai skirtumai tarp Lietuvos ir JAV.

Net bažnyčioje yra kultūrinių skirtumų. Pvz., kai zakristijonas renka parapijai aukas per Mišias, jei "per daug" aukoji, tuoj jis paklausia, ar nori grąžos. Turėjau progą aplankyti Šiluvą, Aušros Vartus, Kryžiaus Kalną ir kitas šventoves. Per Šiluvos atlaidus žmonės stumdėsi, priimdami Komuniją, kad vis kuo arčiau prieitų prie altoriaus. Kunigai liaudį moko, kad nesvarbu, kur bažnyčioje stovi, ar kas pirmas priims Komuniją, bet senus įpročius sunku pakeisti. Tačiau daug ką bažnyčioje ir išmokau, pvz., mane labai sujaudino rožančiaus ir "Viešpaties angelas" giedojimai per mirusiųjų metines. Taip pat po Mišių niekas nebėga iš bažnyčios prieš paskutinę giesmę.

Kelis savaitgalius turėjau progą išvažiuoti iš Vilniaus į gamtą. Lietuvos gamta tikrai nuostabi. Nidos kalvos – pasakiškos. Per tuos trumpus savaitgalius nusiramindavau ir gaudavau stiprybės toliau dirbti. Tikrą ramybę jausdavau, kurią man tikrai sunku įsivaizduoti triukšmingame Čikagos gyvenime. Visiška tyla man buvo nauja patirtis.

Pedagoginiame Universitete patyriau labai daug skirtumų tarp JAV ir Lietuvos aukštųjų mokyklų sistemų. Vieną vakarą atvykau į užsiėmimą ir radau raščiuką, prisegtą prie durų. Jame studentės pranešė, kad negalėjo manęs palaukti ir tikisi mane pamatyti ateinančią savaitę. JAV dažnai keli studentai dažnai neateina į kokį nors užsiėmimą, bet nesu girdėjusi, kad visi neateitų. JAV studentai yra atsakingi už savo darbą, vieni vaikščioja į visokias paskaitas ir užsiėmimus. O Pedagoginiame jie studijuoja ketverius metus toje pačioje grupėje. Vis atrodė, kad kalbėdavau su studentų grupėmis, o ne su individais. Kai pranešiau dekanui, kad studentės pabėgo, jos supyko, kad "apskundžiau". Bet po to problemų nebuvo. Iš pradžių buvo sunku dėstyti, bet kai vieni kitus supratome, studentai labai pasistengė. Iki mokslo metų pabaigos atrodė, kad vieni iš kitų pasimokėme.

KNYGOS

Birutė Žemaitytė. **PALYDĖSIU Į TĖVO NAMUS**. Gydytojos reanimatologės dienoraštis. Autorės užsakymu išleido Don Bosko saleziečių leidykla, Jurgiškių g. 4, 4580 Alytus. 365 psl., kaina sutartinė.

Algimantas Žilinskas rekomenduoja kiekvienam šią knygą tokiais žodžiais: "Skaitydami šį alytiškės gydytojos reanimatologės Birutės Žemaitytės dienoraštį, išeisime Meilės mokyklą. Suvoksime, kad ne imant, o atiduodant save kitiems, suteikiama ir patiriama meilė. Išmoksime mylėti žmogų ir patirti laimę dalijant save".

Skaitydamas šią knygą, ne vienas bus priverstas dažnai nubraukti ašarą. Gabaliuką iš šio nuostabiai įdomaus dienoraščio buvome įdėję į "Laiškų lietuviams" rugsėjo mėn. numerį, o kitą dedame į šį numerį.

ONA RAZUTIENĖ IR LOS ANGELES JAUNIMO ANSAMBLIS. Redagavo Valerija Baltušienė. Viršelis – Rasos Matulaitytės. Techninis redaktorius – Leonas Vaitaitis. Išleido Los Angeles Jaunimo ansamblis L. B. Spindulys 1994 m. Didelis formatas, 326 psl., gausiai iliustruotas.

Los Angeles lituanistinė mokykla, jos ilgametė mokytoja Ona Razutienė bei jos vadovaujamas Jaunimo ansamblis "Spindulys", galima sakyti, yra sinonimai. Šioje gražiai išleistoje knygoje smulkiai aprašyta Onos Razutienės veikla nuo 1949 iki 1987 m., kai ji iškeliavo amžinybėn. Jos veiklą toliau sėkmingai tęsia dukra Danguolė.

Knygos įvade rašoma: "Knyga yra kartu ir Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Jaunimo Ansamblio Spindulio metraštis, kuriame šiek tiek atsispindi ir tuometinė visuomeninė veikla, kada visi lietuviai (mokytojai, solistai, muzikai, žurnalistai, meno ansambliai) dirbo be atlyginimo, dirbo lietuvybės išlaikymui išeivijoje, ruošė jaunimą ateičiai – Nepriklausomai Lietuvai!"

Jonas Kavaliūnas. **LITHUANIAN. PART 1**. Išleido LB Švietimo Taryba 1995 m. Čikagoje. 343 psl., kaina 25 dol. Taip pat prie knygos atskirai pridėtas ir 30 puslapių priedas – Answers to the Exercises and Questions. Spaudė Morkūno spaustuvė, 3001 W. 59 th Street, Chicago, IL 60629.

Jau turime išleistą ne vieną vadovėlį mokytis lietuvių kalbos, tai gal kai kam kils klausimas, kam reikėjo leisti šį naują vadovėlį, kuo jis skiriasi nuo kitų? Trumpai atsakysime į šį klausimą.

Kai per Antrąjį pasaulinį karą paaiškėjo, kad Amerikos kariai negalėjo Europoje susikalbėti, nors buvo savo mokyklose ir universitetuose mokęsi svetimų kalbų, kai kurie kalbininkai nusprendė, kad reikia keisti svetimų kalbų mokymo metodą: užuot pagal nusistovėjusią tradiciją mokius skaityti, rašyti bei versti, užuot mokius gramatikos taisyklių, reikia nuo pat pradžios mokyti ir kalbėti svetima kalba, jei norima, kad mokinys greičiau išmoktų ja susikalbėti.

Aišku, reikia mokyti ir skaityti, ir rašyti, bet pabrėžiama, kad mokinys pirma turi svetimos kal-

---

Taip pat mokytojavau "Žiburėlio" mokykloje. Ji buvo katalikiškos pakraipos. Ten matau daug vilties Lietuvos ateičiai. Pasiaukojusios mokytojos stengiasi, kad mokiniai išmoktų galvoti, krikščioniškai elgtis, pasirūpinti ir kitais. Daugelis mokinukų neturi brolių ar seserų, tai mokykloje išmoksta bendrauti su kitais ir viskuo dalintis. Šiais metais jie nusiuntė dovanų vaikams į Čečėniją. "Žiburėlio" mokykla kartais gauna paramos iš kitų kraštų. Ta labdara skiriama tik mokinukams. Bet nuostabiausia – tai mokyklos dvasia. Galima matyti Dievo apvaizdą. Lietuvoje yra gerų žmonių. Svarbiausia – nepasiduoti ir dirbti už geresnį rytojų.

Gale vasaros grįžtu į Lietuvą dar metus dėstyti ir mokytojauti. Tikiuosi dar daug ko patirti ir išmokti Lietuvoje. Lietuvos dabartis ir ateitis - Dievo rankose.

Šv. Kazimiero kapinės – didžiausias Čikagos lietuvių telkinys.

bos klausytis ir suprasti, kas sakoma, tada kalbėti, o po to skaityti ir rašyti. Visi keturi momentai būtini, bet svarbu jų eilė. Kai buvo pabrėžiami ypač pirmieji du momentai (klausytis ir kalbėti), tai ir naująjį metodą įprasta vadinti audio-lingual arba aural-oral vardu.

J. Kavaliūnui teko šiuo metodu mokyti lietuvių kalbos JAV kariuomenės kalbų mokykloje Kalifornijoje ir kartu su kitais dėstytojais parengti lietuvių kalbos vadovėlius šiai mokyklai. Paskui daugelį metų jis mokė tuo pačiu metodu vokiečių kalbos Indianos viešosiose mokyklose.

Kadangi šiuo metodu dabar sėkmingai mokoma svetimų kalbų ne tik Amerikoje, bet ir Europoje, tai J. Kavaliūnas pasiryžo šiuo metodu parengti lietuvių kalbos vadovėlį ir mūsų lituanistinėms mokykloms bei kursams, kad angliškai kalbantys galėtų lengviau išmokti lietuviškai kalbėti,

Vadovėlyje pradedamos pamokos ne skaitiniais, kaip tradiciniuose vadovėliuose įprasta, o pagrindine kalbėjimo forma – pokalbias bei dialogais. Dialogais nuosekliai įvedamos naujos kalbos formos. Pratimais įtvirtinamos, iš pavyzdžių išvedamos taisyklės. Aiškinimai lengvai suprantami.

Lietuviški tekstai įrašyti į garsiajuostes Lietuvos valstybinėje radijo ir televizijos studijoje Vilniuje. Todėl vadovėliu bus galima naudotis namie, juo labiau, kad atskiroje knygutėje duodami visų klausimų bei pratimų atsakymai.

ŠVENTAS RAŠTAS. Senasis Testamentas. Išminties knygos: Jobo knyga, Psalmynas, Patarlių knyga. Koheleto knyga, Giesmių knyga, Išminties knyga, Siracido knyga.

Tai paskutinė prel. Antano Rubšio išversta ir "Krikščionis gyvenime" išleista Senojo Testamento dalis. Tad pagaliau jau turime naujai išverstą visą Šv. Raštą. Atrodo, kad jis bus dar kartą gerai peržiūrėtas, gal kai kas pataisyta ir visas Šv. Raštas bus išleistas vienoje knygoje.

Didelė padėka priklauso vertėjui. O vertėjas yra labai dėkingas už vertimo kalbos patikslinimą Jurgiui Jankui bei Albinai Pribušauskaitei, taip pat ir korektorei Salomėjai Narkėliūnaitei. Dr. Jonas Boguta ir Teresė Bogutienė paruošė visas keturias vertimo dalis ofsetui. Jiems už tą puikiai atliktą darbą visuomet bus dėkingas ne tik vertėjas, ne tik leidėjas, bet ir visi, kurie šį Šv. Rašto leidinį skaitys.

LITUANUS. Volume 4l, No. 3. Šį numerį redagavo Violeta Kelertienė. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy St., Chicago, IL 60629-2913.

ŠEIMA

Šeimos gyvenimo ciklai

Irena Lukoševičienė

(Tęsinys iš pereito numerio)

◆◆◆◆◆◆◆◆◆
◆◆◆◆◆◆◆◆

Alkoholizmas

Alkoholizmas laikomas socialine liga, esančia ketvirtoje vietoje po širdies ligų, vėžio ir venerinių ligų. Remiuosi Amerikos žemyno duomenimis.

Niekas nežino, kas atrado alkoholį su jo gerom ir blogom savybėm. Greičiausiai jis buvo atrastas kaip ugnis — netyčia ir netikėtai. Žmogus išgeria išleisdamas ar sutikdamas gerą draugą; jis geria už naujus metus ir įvairius svarbius įvykius; už jaunųjų, naujagimio laimingą ateitį, už vienas kito sveikatą; aplaistomi diplomai, paaukštinimas darbe ir pan. Žmogus geria iš skurdo ir vargo, kad jį užmirštų, iš turto ir prabangos, kad tai dar daugiau pabrėžtų. Paprastai apie žmogų sprendžiama pagal jo draugus, jo elgesį, namus, knygas, drabužius, žmoną ar vyrą. Šiandien vis labiau ryškėja dar vienas žmogaus charakteristikos bruožas: ką jis geria, kokios rūšies gėrimus vartoja. Daug kam tai jau prestižo, padėties reikalas. Yra įdomių sociologinių tyrimų apie amerikiečių gyvenimą ir jų socialines klases, taip pat ir gėrimo tradicijas.

Amerikiečių aristokratija, kuriai priklauso šeimos su garsiais vardais, iš kartos į kartą paveldėjusios daug turto ir gerą vardą bei pripažinimą teigia, kad geria visi — tiek vyrai, tiek moterys; ir tai nelaikoma nusižengimu. Jiems yra didelė gėda, jei žmogus nemoka gerti ir išlikti džentelmenu: nors ir gerokai išgėręs jis turi likti mandagus, netriukšmauti, nesikabinėti, nenusižengti įprastoms bendravimo normoms. Žemesnieji aristokratai, vadinamieji nuvorišai (naujieji turtuoliai), kurių garbė ir turtai garsūs 50-100 metų, mėgsta vadinamuosius kokteilių pobūvius. Į juos sukviečiama daug žmonių, kurie ateina, kada jiems patogu, išeina, kada nori; pabendrauja, pasivaišina užkandžiais, užmezga naujas pažintis, kurios bus naudingos darbe ar biznyje, ir t.t. Šių suėjimų tikslas — plačiau palaikyti socialinius santykius, atsilyginti už kitų pakvietimus, nenutraukti ryšių ir pan.

Viduriniajai klasei priklauso įvairūs biznieriai profesionalai, apskritai tie, kurie pragyvenimą užsidirba gaudami algą, kurie yra gerbiami dėl savo vertybių siekimų sau ir vaikams, kurie ne visada turi galimybę eiti į restoranus ar rengti kokteilių pobūvius, — jie paprastai išgeria tam tikromis progomis.

Žemoji klasė dažnai vadinama mase — ją sudaro darbininkai, amatininkai ir kiti. Jiems išgėrimas yra dažnas reiškinys. Algos dieną jie įpratę nueiti su draugais į vadinamąją taverną ir pasilinksminti. Savaitgalis taip pat dažnai skiriamas išgėrimui: pasirūpinama pakankamu kiekiu alaus ar kitokio gėrimo, nes tai yra įprasta ir toleruojama; verčiau vyras tegul geria namuose, negu išėjęs kitur; neišvaromi ir išgėrę draugai. Ir socialinė, ir moralinė kontrolė čia daug silpnesnė: nusigėręs žmogus, jo patriukšmavimas ir net muštynės nebūtinai yra smerkiama. Net sumušta žmona, iškvietusi policiją, kitą dieną teisme viską atleidžia, paneigia jai padarytą skriaudą ir prašo sugrąžinti vyrą į namus.

Šios charakteristikos yra labai bendros. Gyvenime ir tose pačiose klasėse bei grupėse yra kur kas subtiliau.

Daug geriančiam žmogui alkoholis atstoja maistą, nors iš esmės jis negali būti laikomas maistu, nes beveik neturi jokių maisto savybių. Alkoholį kraujas per labai trumpą laiką išnešioja po visą kūną. Kai žmogus alkoholio padaugina, o kepenys ir inkstai nepajėgia jo išskirti, apsinuodi-

jama — pasigeriama. Girto žmogaus poelgiai yra įvairūs ir daug kam pažįstami. Besaikis alkoholio vartojimas suardo įvairių organų veiklą, ir sutrinka organizmo darna. Vakaruose labai skaudžios pasekmės ištinka alkoholikų naujagimius, dažnai vadinamus alkoholizmo sindromo kūdikiais.

Paprastai alkoholio poveikis greit pasireiškia nervų centruose, kurie kontroliuoja galvoseną, jausmus, valią. Pirmiausia sumažėja žmogaus supratimo, nuovokos pajėgumas. Pripažįstama, kad po poros taurelių žmogaus atmintis sumažėja 25 proc., po keturių ar penkių — net 40 proc. Dažnai girdime, kad alkoholis sumažina nuovargį, gerina nuotaiką ir kad labai pavargęs žmogus gali toliau dirbti ir linksmintis. Alkoholis tik apmarina nuovargio jausmą ir nusilpnina žmogaus nuovokos, supratimo pajėgumą. Todėl žmogui ir atrodo, kad jis vėl kupinas energijos. Iš tikrųjų tai galima palyginti su vairuotoju, kuris perdegina motorą ir toliau važiuoja, nors rodyklė rodo, kad motoras jau perkaitęs.

Nors išgėręs žmogus ir jaučiasi esąs darbingesnis ir energingesnis, tačiau alkoholis sumažina žmogaus darbingumą mažiausiai 15 proc. Ne kartą tenka nusivilti treniruotėse sėkmingai pasirodančiomis komandomis ar sportininkais. Paaiškėja, kad išvakarėse gerai pauliojus rungtynių rezultatai yra prasti. Besaikis alkoholio vartojimas išmuša žmogų iš pusiausvyros ir sukelia jo gyvenime daug įvairių problemų. Nuolatinis ir besaikis alkoholio vartojimas sukelia alkoholizmo ligą.

Alkoholikai paprastai yra trapios asmenybės su giliais emociniais konfliktais. Jų saugumo jausmas yra menkas, štai kodėl jie turi bėgti nuo savęs, užsimiršti pasigerdami, kai susiduria su kokia nors sunkesne problema. Jie nėra pakankamai saugūs ir drąsūs daryti sprendimus. Jiems kaip vaikui yra lengviau pabėgti, pasislėpti taurelėje. Gerdamas toks žmogus bent trumpam išsivaduoja nuo jam per didelių pareigų ar atsakomybės ir nors trumpam tampa tuo, kuo jis norėtų būti.

Prisiminkime, kada žmoguje vystosi saugumo jausmas. Saugumas yra vienas pirminių ir pagrindinių žmogaus poreikių, jis pasireiškia nuo pat kūdikio atėjimo pasaulin. Motinos meilė, priežiūra, rūpestis, visokeriopa globa pirmaisiais gyvenimo momentais padeda nesugriaunamus saugumo ir pasitikėjimo pamatus. Tyrimai parodė, kad nepagydomi alkoholikai buvo nuskriausti ir negavo to pirminio saugumo jausmo, juos lydi tas nepasotinamas meilės ir saugumo troškulys, kurį jie patenkina besaikiu gėrimu. Dažniausiai jie yra turėję labai dominuojančias motinas, jų gyvenimą tvarkiusias pagal laikrodį, bet neturėjusias pakankamai meilės ir pagarbos tam mažam kūdikiui, kuriam, daugelio nuomone, nieko daugiau nereikia, tik laikyti švarų ir pamaitinti, nes jis dar nieko nesuprantąs. Tiesa, kūdikis nesupranta, bet jaučia ir vėliau gyvenime jis ieško kuo užpildyti tą vienatvės ir emocinio apleistumo jausmą. Dažnai didžiausią pasitenkinimą randa alkoholyje. Tai nereiškia, kad kiekvienas bręstantis žmogus savo saugumo ieško alkoholyje ar kad jis būtinai taps alkoholiku. Medikai gali patikslinti, kokios įtakos turi genai, paveldėjimas, aplinka, identifikacija ir t.t.

Čia vėl tenka sugrįžti į ankstesnius žmogaus brendimo etapus ir ieškoti, kokiu būdu, kokiais momentais buvo sprendžiami iškilę konfliktai, kaip buvo stengiamasi išvengti tam tikrų trūkumų, nepalūžtant ir neužsifiksuojant kuriame nors gyvenimo etape. Saugumo ir subrendimo stoka yra patys būdingiausi alkoholiko bruožai.

Eismo nelaimės ir alkoholis turi labai glaudų ryšį. Vairuotojui, išgėrusiam nevalgius apie 30 gramų alkoholio, yra paveikiamas regėjimas ir klausa, susilpnėja reakcija. Jo dėmesys ir judesių koordinacija yra labai paveikti. Pagal statistiką, vienas iš penkių nelaimėje žuvusių vairuotojų buvo gėręs, vienas iš keturių žuvusių eismo nelaimėse buvo taip pat gėręs. Daug sunkiau nustatyti alkoholiko įtaką nusikaltimams. Čia nuomonės dažnai nesutampa.

Tūkstančiai skyrybų įvyksta dėl alkoholizmo, jau nekalbant apie šimtus ir tūkstančius šeimų, kuriose dėl alkoholio klesti barniai, nesantaika, brutalumas, nepriteklius. Kadangi alkoholis yra brangus, be saiko geriančiųjų šeimos pirmiausia pajunta pinigų stoką maistui ir kitiems esminiams reikmenims. Nepastovumas ir neatsakingumas dažnai yra priežastis prarasti darbą, pakenkia karjerai.

Alkoholikų vaikai dažniausiai yra giliai emociškai paveikti. Tėvų barniai, įtampa, nepriteklius, nepastovumas, nepareigingumas ir atsakomybės stoka neigiamai veikia augančio ir bręstančio vaiko asmenybės vystymąsi. Iš daugelio šių vaikų išaugs silpni žmonės, kuriems normalaus gyveni-

mo reikalavimai pasidarys per sunkūs, nepakeliami, kils konfliktai; ir taip užburtas ratas sukasi, perkeldamas problemas iš kartos į kartą.

Esu tikra, kad ne vienam kyla klausimas, kaip ieškoti ir surasti tinkamas priemones alkoholizmo problemai spręsti. Šiandien tiek valstybės, tiek privačios institucijos ar organizacijos, kurioms rūpi žmonijos ateitis, išleidžia daug pinigų tyrimams, ieškodamos šiam klausimui atsakymo. Yra pripažinta, kad alkoholizmas yra viena didžiausių šių laikų problemų ir paliečia visas kartas nuo jauniausių iki vyriausių, taip pat visuomenę ir visą tautą. Todėl problemai spręsti reikalingas koordinuotas planas.

Alkoholikas, dar labai neseniai buvęs gėdingas, degradavęs visuomenės narys, šiandien yra pripažintas ligoniu ir reikalingas rimto gydymo. Alkoholizmas yra sunki ir dažnai chroniška liga, su kuria kovoti nėra lengva, bet įmanoma. Pirmiausia reikia galvoti apie profilaktiką. Tai reikalinga ne tik alkoholizmo ir narkomanijos problemai spręsti, o sveikam šeimų auklėjimui, jų pasiruošimui šeimyniniam gyvenimui, kad kuo sveikiau būtų einama per tuos gyvenimo etapus, apie kuriuos rašiau anksčiau. Čia būtų verta pagalvoti apie šeimų ugdymo programas, kurios padėtų užbėgti už akių įvairiausioms šeimos problemoms.

Jau 12-16 metų jaunuoliai privalo turėti tvirtą ir teisingą auklėjimą ir požiūrį šiuo klausimu. Statistika rodo, kad tarp 13-16 metų jaunuolių 44 proc. berniukų ir 25 proc. mergaičių jau vartoja alkoholį. Draudimas ar baimės alkoholiui skiepijimas neduoda gerų rezultatų. Kiekvienas jaunuolis, pasižvalgęs aplink save, mato priešingą elgesį. Pasilinksminimai, puotos laikomos pavykusiomis, jei svečiai maudosi gėrimuose; jaunuolio vyriškumas bei subrendimas pabrėžiamas pasiūlant taurelę degtinės; baigianti gimnaziją mergina būtinai siuvasi "kokteilių" suknelę.

Šiais laikais daugelyje mokyklų yra sukurtos specialios programos profilaktiniais tikslais įvairioms brėstančiam žmogui iškylančioms problemoms, tarp jų ir alkoholizmui: alkoholio esmė, veikimas, pasekmės. Brėstantis jaunuolis dažnai yra liudininkas išgyvenimų, kurie jam draudžiami. Tuo tarpu aplinkoj tai vyksta kasdien ir nuolatos. Brėstantį jaunuolį gali pozityviai paveikti objektyvūs ir teisingi faktai, kuriuos pažinęs ir supratęs, jis padarys savo sprendimą.

Sociologiniai tyrimai rodo, kad Amerikos žemyne žmonės vis ilgiau gyvena ir kad vyresniųjų skaičius turi tendenciją didėti. Alkoholizmas yra vyresnių žmonių problema. 1850 m. truputį daugiau kaip pusė amerikiečių buvo geriantys nuo 15 metų ir vyresni. Po šimto metų ta proporcija padidėjo iki trijų ketvirčių. Tarp kaimuose gyvenančių yra mažiau alkoholikų negu tarp miestiečių. Pastaraisiais metais ypač padaugėjo moterų alkoholikių. Anksčiau ne kiekviena moteris sau leisdavo viešai ir daug išgerti, o šiandien daugeliui tai yra patrauklumo, įdomumo požymis.

Šie keli suminėti faktai parodo, kad alkoholizmas yra rimta problema, kuriai išspręsti prireiks aktyvaus pavienių žmonių, organizacijų, visuomenės, dvasininkų ir valdiškų institucijų bendradarbiavimo. Svarbu, kad visuomenė pripažintų, jog alkoholizmas yra liga, kurią reikia gydyti, o ne morališkai pagraudenti ar grasinti. Kiekvienas be saiko geriantis turi rimtų ir didelių problemų, nuo kurių jis tokiu būdu mėgina pabėgti. Žmogui neįmanoma pabėgti nuo savęs. Taigi ir suaugusiems reikia žinių ir faktų, kad šią problemą suprastų ir būtų pasiruošę priimti įmanomą pagalbą.

Dar keletą žodžių pridursiu apie "anoniminius alkoholikus", sutrumpintai "AA". Tai yra organizacija, kurią prieš daugelį metų, įkūrė du buvę alkoholikai. Jos tikslas — padėti alkoholikams, kurie apsisprendžia nebegerti. Priskaičiuojama apie 100000 jos narių Amerikoje ir Kanadoje. Jie leidžia mėnesinį žurnalą ir daug šią problemą nagrinėjančios literatūros. Šioje organizacijoje alkoholikas, pasiryžęs daugiau nebegerti, randa supratimą ir paramą. Dažnai pirmą kartą jis nėra smerkiamas ir jam reiškiamas pasitikėjimas, supratimas, užuojauta. Abipusiai išsikalbėjimai, kitų patirtis ir sėkmė nebegeriant sukelia pasitikėjimo jausmą, atsiranda daugiau pozityvios energijos, ir žmogus pajėgia ištesėti savo pasiryžimą bei apsisprendimą. "AA" tai nėra magiška organizacija, kurion įstojęs alkoholikas automatiškai pagis. Yra daug įstojusių ir ją palikusių, nes nepajėgė savyje sukaupti pakankamai energijos, kad pasveiktų.

"AA" programą sudaro 12 punktų, palaipsniui išgyvenamų kiekvieno nario, kuris pajėgė pripažinti, kad yra alkoholikas ir nori nuo tos ligos

Šeima – meilės mokykla

Stefanija Stasienė

išsigydyti.

Kalbant apie šeimos meilės mokyklą, prieš akis iškyla lyg šventovė, kur nuolat spinduliuoja dangiška šviesa ir meilė. Tad kiek čia suteikta šeimai svarbos, šventumo, pagarbos ir meilės! Tačiau šalia to spindinčio idealo iškyla kartu ir pasiaukojimas, pareiga ir atsakomybė. Juk šeimos meilės mokyklos vaisiais vėliau džiaugiasi ne vien tik šeima, bet tauta ir visa žmonija. Todėl nėra taip lengva ir paprasta šeimos aplinkoje sukurti meilės mokyklą. Tobulybės, aišku, niekas šioje žemėje nepasieks, bet artėti prie jos reikėtų kiekvienai šeimai ir stengtis, kad meilės šviesoje augtų ir klestėtų ateinančios kartos.

Tad pažvelkime kiek arčiau į šeimą iš pedagoginio taško. Kaip žinome, šeima yra tas veiksnys, kuris nuo pat gimimo tiesiogiai veikia vaiką. Tai pirmoji vaiko mokykla ir pirmoji gimtosios kalbos ugdytoja. Be to, kiekvienai šeimai rūpi ne tik vaiko fizinių galių išsivystymas, bet taip pat dvasinių savybių tinkamas įsigijimas. Šeimoje vyksta taip pat ir pirmoji socialinė patirtis, nes čia, kaip žinome, susiduria dvi generacijos. O kaip svarbu, kad jos susidurtų be įtampos, be prieštaravimų. Visi sunkumai, su kuriais tenka šeimoms susidurti, turėtų būti idealiai su meile išlyginti. Šiuo atveju, taip kaip tėvai, taip ir vaikai turėtų tarpusavyje sukurti meilės bendruomenę. Nors ir bendros meilės apsupti, kiekvienas turėtų jaustis savarankiškas individas. Tačiau šeimos meilės mokykloje pirmiausia turi viešpatauti tėvų sugyvenimas, nes netvarkinga šeima netenka pozityvios formuojančios jėgos. Šis trūkumas pasireiškia ir vaikų sielos bei dvasinių vertybių formavime ir jų vystymesi. Vaikai pirmiausia turėtų gimti normalioj šeimoj, o vėliau augti darnioj ir religingoj aplinkoj, kurioje nuolat šviestų meile spinduliuojanti šviesa. Todėl, sukuriant šeimą, reikia žiūrėti, kad meilė būtų rimta ir kilni, nes vedybiniu aktu žmonės pasižada gyventi ne tik sau, bet ir savo vaikams.

Šiuo atveju būtų pravartu žvilkterti ir į garsių mintytojų mintis, kur matysime, kaip jie vertina šeimas.

Štai kaip skambiai pasisako Fr. Spirago: "Žmonija yra Dievo sodas. Šeima yra sodo medis. To medžio vaisiai yra geri vaikai".

F. Kapočius sako: "Šeimose sudėtos didžiosios žmonijos viltys ir lūkesčiai, nes ant šito šventa pagrindo stovi židinys ir altorius. Šeima yra gyvojo vandens šaltinis, iš kurio iškyla krašto genijai ir ramūs laukų artojai, šventnamių tarnai ir valstybių viršininkai".

Pedagogė D. Petrutytė savo knygoj "Vaikas-Dievo dovana" rašo: "Šeima ir tik šeima yra nesiliaujanti gėrio arba blogio versmė. Šeima–tai lieptas tarp dangaus, žemės ir pragaro. Iš tikrųjų ne civilizacija žlugdo žmoniją, bet šeimos nupuolimas. Šeima–tai nelyginant gyvenimo druska, o kai druska išdvokia, pasak Šventraščio, ji tada niekam nebetinka daugiau kaip tik išmesti laukan".

Svarbiausias šeimos veiksnys, žinoma, yra tėvai. Kiekvienas jų vaikų auklėjime ir ugdyme turi ir savo rolę. Vaikams, santykiaujant su tėvu, išsivysto savarankiškumas, valia, pagarba autoritetui ir pasaulėžvalga. Iš motinos vaikai paveldi jausmingumą, kito asmens supratimą, religinį nusiteikimą ir meilę. Juk moteris šeimoje yra auklėtoja ir židinio saugotoja. Žinome, kad mūsų lietuviška šeima ir sunkiomis sąlygomis išsaugojo gimtąją kalbą ir religiją. Ne veltui šv. Jonas Auksaburnis sako, kad tėvų elgesys yra knyga, iš kurios vaikai mokosi.

Bet štai kas atsitinka, kai tarp tėvų ir vaikų nutrūksta kontaktas. Prisimenu vieną pokalbį su jaunu žmogum, kuris nusiskundė, kad su tėvu mažai turėjęs bendrų pokalbių, kad tėvo šaltumas jį ir dabar slegia. Jis tokį tėvo šaltumą, kaltina tuo, kad jis visą laiką buvo užimtas visuomenės reikalais. Savo pasakojimą šis asmuo toliau tęsia ir pasakoja, jog jam grįžus iš kariuomenės, tėvas net nustebo, kad jis jau grįžo atlikęs karinę prievolę. "Ar tai tu kariuomenėj buvai? ", –teiravosi tėvas. Tad štai kaip nukenčia sūnus, kai tėvas nepalaiko kontakto su savo vaiku. Negalima čia tėvo kaltinti, kad jis didelę dalį savo laisvalaikio skyrė visuomenei. Taip gali atsitikti ir su tėvu ar motina, kurie jokioj visuomeninėje veikloj nedalyvauja. Jie tik neturi jokio pasiruošimo būti tėvais ir nenori ar neranda laiko su vaikais bendrauti.

Pirmiausia šeimoje reikalingas pasiaukojimas ir gilus tikėjimas. Susituokusieji nėra šventieji, jie su savim atsineša savo gerąsias puses ir ydas. Tad šeimai pirmiausia reikia suprasti santuokos tikslą, jos dvasia gyventi ir visada spinduliuoti meile bei

šiluma. O kad tai pasiektum, tėvas Jacek Salij (dominikonas) primena, kad labai svarbu dėkoti Dievui už gyvenimo dovaną. Jis toliau sako:"Kaip žmogus, neišmokęs alfabeto, negali skaityti knygos, taip šeimoje vaikai nesugebės gerbti tėvų, jei jų širdyse nesisvečiuos gyvenimo džiaugsmas".

Mintį gerbti gyvenimo dovaną ir džiaugtis gyvenimu kartą vienoj šeimoj visai spontaniškai išreiškė viena 6 metų mergaitė, kai ji šventė savo gimtadienį. Užpūsdama gimtadienio žvakutes, ji, visa švitėdama laime, sušuko: "Kaip džiaugiuos, kad aš gimiau".

Taigi vaikai kartais sąmoningai ar nesąmoningai išreiškia gilias mintis, kaip šiuo atveju mergaitės mintis atitiko minėto dominikono mintys.

Tad šeimos meilės mokykloje į vaikus tenka žiūrėti, kaip į dar neišsiskleidžiusią pumpurais nusagstytą medžio šakelę. Jei šiai šakelei trūks geros žemės, drėgmės ir saulės spindulių, ji niekad neišskleis lapelių ir žiedų, bet nudžius ir sunyks. Tėvų rolė čia tokia pat kaip sodininko, kuris pavasarį apkasinėja medelius, juos apkarpo ir palaisto. Taip kaip medžiai atsparūs žiemos šalčiams, taip ir vaikai šeimoje turi įgyti atsparumo neigiamai aplinkai. Bet tai pasiekiama tik giliu tėvų tikėjimu, pasiaukojimu ir vieningu sutarimu.

Kaip tokios meilės ir sutarimo persunktos šeimos pavyzdys, kiekvienai šeimai gali būti ir dabartinio popiežiaus Jono Pauliaus II šeima. Apie jo šeimą rašo žurnalistė Henrieta Psitulska. Savo rašinyje ji pastebi, kad popiežiaus tėvai gyveno tyliai ir darnioj atmosferoj. Šeima buvo labai religinga. Motina kaip tik sudarė tą paprastą namų atmosferą – kupiną šeimos šilumos, meilės ir ramybės. Pragyvenimo sąlygoms pasunkėjus, motina ėmėsi siuvimo darbo. Šeimoje augo trys vaikai. Duktė anksti mirė. O vėliau šeimos idilišką gyvenimą prislėgė ir motinos mirtis. Po trejų metų ir brolio mirtis. Tada popiežius, būdamas 12 metų berniukas, į užuojautos žodžius atsakė: "Tokia yra Dievo valia". Vaiku rūpinosi tėvas, kuris buvo labai ramus, o kartu ir didelės vidinės disciplinos žmogus. Savo sūnui skirdavo daug laiko.

Ilgainiui, kada sūnus tapo jau popiežium, prancūzų rašytojas Andrey Frosard išleido savo pasikalbėjimą su popiežium Jonu Pauliu II. Pasikalbėjimas sudaro visą knygą ir ten tarp kitko popiežius pasisako apie savo tėvą: "Mano vaikystės ir paauglystės metai siejasi visų pirma su tėvu, kurio dvasinis gyvenimas po žmonos ir brolio mirties nepaprastai pagyvėjo. Žiūrėjau iš arti į jo gyvenimą ir mačiau kaip jis mokėjo iš savęs reikalauti. Mačiau, kaip klaupdavo melstis. Tai buvo tais metais, kurie tiek daug reiškė jauno žmogaus brendimo laikotarpiu. Tėvui, kuris mokėjo iš savęs reikalauti, tam tikra prasme jau nereikėjo iš sūnaus reikalauti. Žiūrėdamas į tėvą, išmokau, kad reikia pačiam sau kelti reikalavimus ir vykdyti savo pareigas".

Iš čia pacituotų pavyzdžių netenka vien tik gėrėtis šeimos idealu, bet šios mintys turėtų mus skatinti daugiau šio idealo siekti. Taip pat matome, kad šeimos meilės mokykla nėra utopija ar nepasiekiamas dalykas, bet normalus gyvenimo reiškinys, priklausantis nuo įvairių aplinkybių ir sąlygų.

Todėl kalbant apie lietuvišką šeimos meilės mokyklą, aplinkybės bei sąlygos ir nusveria jos egzistavimą.

Lietuviška šeima egzistuoja tėvynėj ir išeivijoj, išbarstyta po platųjį pasaulį. Tėvynėje šeima susiduria su vienokiom problemom, išeivijoj su kitokiom.

Dažnai skaitome spaudoj, kad tėvynėje po ilgų metų teroro ir okupacinės naštos šeima pakrikusi ir pasimetusi. Tėvai buvo auklėjami ateistine dvasia, vaikai be religijos ir nustatyti prieš savo tėvus. Apie tėvų ir vaikų meile ir tikėjimu pagrįstą bendruomenę negalėjo būti nė kalbos. Tarp dviejų generacijų netrūko įtampos ir prieštaravimų, kurių niekas nesistengė meile išlyginti. Štai "Drauge" rašo sesuo Onutė Mikailaitė, kad Vievio mokytoja pasakojo, kaip viena mokinukė savo mokytojai sakiusi, kad jai labiausiai patinka tikybos pamokos. O ką ji patiria namie? Tėvai jai neleidžia apie Dievą net užsiminti ir sako, kad tai tik plepalai. Tai problemos, kurias išdildins laikas ir ateinančių generacijų sugrįžimas į krikščionišką ir meile paremtą gyvenimą.

Išeivijos šeimos palengva tirpsta kitų tautų jūroje. Svarbiausia problema čia išlaikyti gyvą gimtąją kalbą, papročius ir lietuviškos šeimos tradicijas. Gimtosios kalbos meilė turi būti įskiepyta vaiko širdyje šeimoje, tada ir lituanistinių mokyklų darbas palengvės. Pakrikusios šeimos, kaip jau matėme, yra žalingos tautai, ypač mūsų mažai tautai. Tad, siekdami tautos ir žmonijos gėrio, turime iš šeimų šalinti visa tai, kas joms da-

KALBA

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, SJ

Nevartotinos svetimybės

skūra — oda, kailis.
smala — sakai, derva, degutas.
smetona — grietinė.
smūtkelis — rūpintojėlis.
sosas — padažas.
sosiska — dešrelė.
soska, soskė — žindukas, čiulptukas.
stanikas — liemenė, liemenėlė.
stonas — luomas.
svotas — piršlys, pabrolys.
šiūpėlė, šiūpelis — semtuvas.
šleikos — petnešos.
šlipsas — kaklaraištis.
šmotas — gabalas.
šniūras — virvė, raištis.
špilka, špilkutė — smeigė, smeigelė.
šposas — pokštas, išdaiga, juokai.
špricas — švirkštas.
špūlė — ritė.
šriubas — sraigtas, varžtas.
štepselis — kištukas, jungiklis.
štuka — vienetas, gabalas, pokštas.
švogeris, švogerka — svainis, svainė.
taca — padėklas.
tartokas — lentpjūvė.
tašė — rankinė, krepšys, dėklė.
terioti — siaubti, niokoti.
tormozas — stabdys.
trusikai — trumpikės, kelnaitės.
tušinti — troškinti.
ubagas — elgeta.
uzbonas — ąsotis.
užganėdinti — patenkinti.
vailokai — veltiniai.
vengerkos — vengrinės slyvos.
vosilka — rugiagėlė.
zacirka — kukulienė.
zovada — šuoliais.
žiurstas — prijuostė.
žulikas — sukčius, vagišius, apgavikas.

Kalbos taisymai

iššaukiantis – įžūlus, provokuojantis,akį rėžiantis. Pvz.: Iššaukiantis (= įžūlus) elgesys.

iššaukti – nevart. reikšme "sukelti". Pvz.: Jo elgesys gali iššaukti (= sukelti) visų nepasitenkinimą.

išvykti kam – išvykti ko: Ateinančią savaitę išvyksiu atostogoms (= atostogų).

įtaka į ką – įtaka kam: Šis maistas turi neigiamą įtaką į žmogaus sveikatą (=žmogaus sveikatai).

įtakoje n. vert. – dėl: Liberalių teologų įtakoje (= Dėl liberalių teologų įtakos susilpnėjo daugelio žmonių tikėjimas).

įvesti pataisas, pakeitimus, papildymus n. vert. – daryti pataisas, pakeitimus, papildymus; pataisyti, pakeisti, papildyti.

juodai baltas n. vert – nespalvotas.

kaip papuola n. vert. – kaip pakliūva, bet kaip: Savo drabužius vaikai numeta kaip papuola (= bet kaip, kaip pakliūva).

kaip pavyzdžiui n. vert. – pavyzdžiui: Jis labai gerai moka svetimas kalbas, kaip pavyzdžiui (= pavyzdžiui), prancūzų, anglų.

kaip sykis n. vert. – kaip tik: Aš kaip sykis (= kaip tik) ir norėjau apie tai su tavim pasikalbėti.

kame kaltas n. vert. – kuo nusikaltęs.

kame reikalas n. vert. – koks reikalas? kas yra? kas atsitiko?

kartas nuo karto n. vert. – retkarčiais, kartkartėmis.

kas (kai) dėl n. vet. – o dėl, dėl: Kas dėl (= O dėl) jų draugystės, tai aš tyliu.

kas liečia n. vert – dėl, o dėl: Kas liečia mano elgesį (=O dėl mano elgesio) tai ne tavo reikalas.

kas link n. vert. – nevart. : Kas link gero (= Gerumo), tai jis geras. Kas link šio klausimo (= Šiuo klausimu) aš turiu kitokią nuomonę.

TĖVYNĖJE

Paruošė MARIJA A. JURKUTĖ

RASTA AMERIKIETIŠKA AUKSINĖ MONETA

Vilniuje, Vilniaus g. 18, kur dabar stovi Lietuvos žemės ūkio bankas, darbininkas V. Bogačenko rado auksinę 1902 m. Jungtinių Amerikos Valstijų dvidešimt dolerių monetą.

Žemės ūkio bankas rekonstruoja jam priklausantį 1976 m. statytą pastatą. Prieš pastatant šį namą, čia buvo atlikti išsamūs archeologiniai tyrimai. Konstatuota, jog ankstyviausias kultūrinis sluoksnis šioje teritorijoje susiformavo XIV amžiuje. Kultūros paminklų apsaugos departamento Vilniaus miesto teritorinis padalinys Paminklų restauravimo instituto Archeologinių tyrimų skyriui užsakė archeologinę priežiūrą šiame sklype vykstantiems žemės darbams, mat čia duobes žadėta kasti ekskavatoriumi. Tada ir rasta ši moneta. Tai, ko gero, vienintelis atvejis Lietuvos archeologijos istorijoje. Ir apskritai auksinių monetų lobiai retai aptinkami.

Tokių dvidešimties dolerių nominalo aukso monetų Lietuvoje nedaug. Tačiau jų galima nusipirkti antikvarinėse parduotuvėse. Tokia moneta, kalta 1890 metais, vienoje parduotuvėje parduodama už 4500 lt. Ji sveria 34,416 gramo, o praba–91. Manoma, kad į žemę ši moneta galėjo patekti, kai XX a. pradžioje šiame sklype buvo statomi gyvenamieji namai. Moneta buvo perduota Lietuvos nacionaliniam muziejui. Tačiau dabar moneta yra Mokesčių inspekcijoje. Muziejaus specialistai ją įvertino 2864 Lt. Pagal dabar galiojančius įstatymus monetos radėjui turėtų būti išmokėti 25 proc. lobio vertės kompensacija. Be to, jeigu muziejus ją pasiliktų sau, turėtų valstybei sumokėti likusius 75 proc. jos vertės (galima būtų galvoti, jog šis muziejus – ne valstybinis), t.y. tie pinigai būtų atskaityti iš muziejaus eksponatų pirkimo fondo. Lietuvos nacionaliniam muziejui tai per brangu. Todėl jie monetos įvertinimo dokumente įrašė pasiūlymą, jog būtų puiku, kad ši moneta tektų muziejui. Kokiam? Tam, kuris turi pinigų. Nacionalinis muziejus kitos tokios monetos neturi, tad šią monetą būtinai eksponuotų, nes ji įrodo, kad XX a. pradžioje Vilniaus krašte kursavo ir užsienio valiuta. (Lietuvos aidas Nr. 139).

ĮSTEIGTOS LIUDVIKO GEDIMINO RĖZOS PREMIJA

Norėdamas sudominti Klaipėdos universiteto humanitarinių mokslų jaunimą Mažosios Lietuvos ir Tvankstos problematika (lietuvių ir prūsų kalba, literatūra, istorija, mitologija ir religija, Mažosios Lietuvos fondas paskyrė 10 tūkst. Kanados dolerių Liudviko Gedimino Rėzos premijoms.

Įsteigtos dvi metinės premijos po 1 tūkst. Kanados dolerių už geriausius darbus universiteto mokslo laipsniui gauti arba studijas iš minėtų mokslo šakų. Bus premijuojami vertingi darbai, turintys bent 100 mašinraščio puslapių ir 15 psl. santrauką vokiečių, skandinavų ar latvių kalba. Kandidatus premijai siūlys Klaipėdos universiteto ir Mažosios Lietuvos fondo sudaryta specialistų komisija.

L. G. Rėzos premijos bus įteikiamos lapkričio 30 dieną per Tilžės akto minėjimą, kurį rengia Klaipėdos universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Baltų kalbotyros ir etnografijos katedra

Mažosios Lietuvos fondas įsipareigojo premijas skirti penkerius metus nuo 1995 m. lapkričio 30 d. (Lietuvos aidas Nr. 148)

MINA BUVO NEPAVOJINGA

Pačiame Vilniaus centre, Gedimino kalno papėdėje, archeologai aptiko nežinomą sprogmenį. Darbai buvo nutraukti, iškviesti išminuotojai, policija, ugniagesiai. Kaip vėliau sakė "Geležinio vilko" išminuotojai, tai buvo nuo karo užsilikusi 120 mm kalibro minosvaidžio mina. Pradėjus ją judinti, paaiškėjo, kad iš jos belikusi tik nepavojinga uodega. Tačiau, kaip tvirtino kariškiai, jei

įtaisas būtų buvęs sveikas, sprogdamas būtų padaręs nemažai nuostolių, sužalojęs net gana atokiai esančius žmones. (Lietuvos rytas Nr. 140)

JĖZUITŲ ŠVENTĖ

Šv. Kazimiero bažnyčioje iškilmingai pažymėtos Jėzuitų ordino įkūrėjo šventojo Ignaco Lojolos (1491-1556) mirties metinės. Šv. Mišias aukojo vysk. S. Tamkevičius SJ, jėzuitų provincijolas tėvas J. Boruta, tėvas L. Jagminas SJ kartu su 16 kunigų. Primuosius vienuolinius įžadus priėmė novicas Rytis Gurkšnys.

Tėvas Lionginas Virbalas SJ pamokslo metu priminė Ignaco Lojolos darbus, jėzuitų veiklos kryptis. Jėzuitas – tiesus, garbingas Kristaus riteris, veikia ten, kur reikalingiausias. Toks buvo Ignacas Lojola. Tuometines negeroves jis ne kritikavo, o dirbo, kad jų sumažėtų. Tapo Dievo šaukliu. Subūrė bičiulių būrį. Būrelis buvo pripažintas Bažnyčios ir dabar žinomas kaip Jėzaus draugija.

Vysk. S. Tamkevičius SJ pašventino dailininko Antano Kmieliausko nutapytą šv. Ignaco Lojolos paveikslą (virš dešiniojo šoninio altoriaus). Šv. Mišių metu grojo vargonininkas Leopoldas Dirgys. Po Mišių koncertavo vargonininkė Dalia Šakenytė.

Po iškilmingų šv. Mišių bažnyčios zakristijos salėje susirinkę atkurtos Vilniaus jėzuitų gimnazijos pedagogai aptarė būsimą darbą, diskutavo pedagoginėmis temomis. Neįprastas pedagoginis posėdis greičiau priminęs nuoširdžių darbo išsiilgusių draugų susibūrimą, kuriame galima išsakyti visas savo mintis, kilusias abejones. (Apžvalga Nr. 31)

IR NUTEISTIEJI GALĖS MELSTIS

Šiaulių Šv. Petro ir Povilo bažnyčios klebonas monsinjoras Kleopas Jakaitis pašventino miesto tardymo izolatoriuje koplytėlę. Jaunimo choras giedojo giesmes, "Carito" moterys parūpino kaliniams maldaknygių, kitos religinės literatūros, rožinių. Kalinius vaišino "meilės duona" – pyragaičiais su varške ir bananais.

Ši 30 kvadratinių metrų koplytėlė įrengta buvusių dirbtuvių vietoje. Visus darbus atliko nuteistieji, čia triūsę beveik pusmetį.

Šv. Mišias koplytėlėje aukoti monsinjoras pažadėjo kas antrą savaitę. Nors jose negalės dalyvauti tardomieji, čia laukiantys teismo, tačiau atlikti išpažintį ir priimti komuniją galės ir jie. (Lietuvos aidas Nr. 134)

"MIRTINAI ALKANAS" ELGETA MAISTO ATSISAKO

Marijampolėje nedaug išmaldos prašančių žmonių, todėl kiekvienas nematytas elgeta sulaukia praeivių dėmesio.

Jau antrą kartą į Marijampolę atklysta save kauniečiu Vytautu Vaitiekumi vadinąs jaunuolis. Pernai jis stovėjo miesto universalinėje parduotuvėje pasikabinęs plakatą, kuriame teigė esąs mirtinai alkanas, visų apleistas. Viena "Caritas" darbuotoja pasiūlė jį pavalgydinti labdaros valgykloje, sušelpti drabužiais. Anot moters, vaikinas pro dantis iškošęs: "Praeikit ponia. Netrukdykit".

Šiemet Kauno vyruolis pasirinko naują elgetavimo formą. Vaikinas vaikšto pro įvairias Marijampolės įstaigas ir parduotuves.

Nusižiūrėjęs žmogų, tylomis atkiša popieriaus lapą, kuriama lietuvių ir rusų kalbomis dailiu braižu surašytos Vytauto ligos ir bėdos. Vaikinas nei maisto, nei daiktų neima, – tik pinigus. Sakosi važinėjęs po visą Lietuvą pakeleivingomis mašinomis. (Lietuvos rytas Nr. 156)

NAUJOJI VILNIA – GENOCIDO SIMBOLIS IR PASLAPTIS

Prieš penketą metų ant kalvelės prieš Naujosios Vilnios geležinkelio stotį buvo pastatyta simbolinė figūra, tempianti kryžių į Rytus. To kryžiaus pėdsakas – geležinkelio bėgiai. Paminklas žymėjo lietuvių tautos kryžiaus kelią, prasidėjusį čia 1941 m. birželio 15 d., kai pajudėjo pirmieji ešelonai. O buvo jų po to ar ne dešimt kartų daugiau.

Pagal sovietines enciklopedijas, Naujoji Vilnia yra greta Alytaus kaip trečioji po Panerių ir IX forto hitlerininkų masinių represijų vieta. Tad ir užrašas po tuo Tremties kryžiumi visai sovietiškas "Masinių represijų aukoms" – pakartotas dar rusiškai, lenkiškai ir žydiškai, nepaminint nei kas ta auka, nei kas budeliai. Šiandien niekas nežino, kur tie 50 tūkstančių, pakištų po Naujosios Vilnios velėna. Vėlučionių žvyrduobėje yra kuklus pa-

minklėlis 1159 vietiniams žydams, sušaudytiems 1941.09.02. Už psichiatrinės ligoninės – kapai dar 4500 raudonarmiečių – karo belaisvių numarintų belaisvių stovykloje. O kur ir kas kiti daugiau kaip 44 tūkstančiai? Tie tūkstančiai, pakrauti į vagonus savaitę prieš prasidedant karui – tai tik tranzitas? Nejaugi tas skaičius sugalvotas pėdsakams užmaskuoti? Kaip Katynė-Chatynė... (Lietuvos aidas Nr.164)

ŠALIES AUKŠTESNIŲJŲ MOKYKLŲ PRIPAŽINIMAS

Lietuvos aukštesniųjų mokyklų direktorių asociacija gavo Europos neuniversitetinių aukštojo mokslo institucijų asociacijos (EURASHE) prezidento E. Dhondto laišką, kuriame informuojama, jog mūsų šalis priimta asocijuota šios organizacijos nare.

Kaip praneša ELTA, EURASHE (European Association of Institutions in Higher Education) atstovai į Lietuvą buvo atvykę 1993 metais, o šių metų gegužės mėnesį Lietuvoje lankėsi šios organizacijos prezidentas, kuris drauge su savo bendradarbiais nustatė, jog mūsų šalies aukštesniųjų mokyklų studijų turinys atitinka užsienio šalių neuniversitetinių aukštųjų mokyklų mokymo planus. (Lietuvos rytas Nr. 157).

MEDŽIOTOJŲ RADINYS

Jurbarko rajono Viešvilės būrelio medžiotojai Kalvelių girininkijoje rado paslėptus užsienietiškus ginklus: šešioliktojo kalibro lygiavamzdį medžioklinį šautuvą ir vokišką karabiną MOD-98. Policija tikisi, kad pavyks surasti savininkus. (Lietuvos rytas Nr. 162)

VILNIUJE ATIDARYTA KAVINĖ "BALTASIS ŠTRALIS"

Vilniuje, Pilies gatvėje, Signatarų namuose pradėjo veikti beveik metus restauruota "Baltojo Štralio" kavinė. Atidarymo metu šių namų direktorius, buvęs miesto deputatas Stasys Urniežius sakė, kad "kavinė savininko neturi, ji priklauso visiems vilniečiams ir lietuvių tautai". Savo kalboje S. Urniežius taip pat prisiminė, kaip "įvairūs pikti žmonės ilgą laiką trukdė atidaryti kavinę ir pradėti Signatarų namų restauravimą".

Į atidarymo vakarėlį S. Urniežius kvietė atsitiktinai pro kavinę ėjusius vilniečius. Tad šampano taurę už šiuos namus netikėtai pakėlė kompozitorius ir muzikantas J. Gaižauskas, skulptorius K. Musteikis, netoliese prekiavę amatininkai. (Lietuvos rytas Nr. 162)

IŠSIBLAIVĘ MIESTIEČIAI NEBESURANDA ALYTAUS

Ilgai pačiame Alytaus centre buvusi blaivykla iškelta į naujas patalpas miesto pakraštyje. Pirmasis naujosios blaivyklos klientas, rytą iš jos išleistas, susiėmė už galvos ir grįžo atgal. "Vyrai, parodykit, kurion pusėn į Alytų eiti?" – prašė jis. Jaunesnysis inspektorius Alvydas Beručka sakė, jog parodyti kelią kartais tenka ir kitiems klientams.

Į blaivyklą patenkančių asmenų nemažai, tik vieni čia jau yra tapę nuolatiniais lankytojais, kiti patenka retsykiais. Naujojoje Alytaus blaivykloje klientai miega ant gultų ir kol kas negauna patalynės.

Už čia praleistą laiką jie moka 36,5 lito. A. Beručka sakė, kad netrukus patalynę blaivyklon patekusieji turės gauti, nes dabar čia vadovaujamasi vidaus reikalų ministro įsakymu, o ne dar praėjusios kadencijos miesto tarybos sprendimu, kuriuo buvo nuspręsta neduoti blaivyklos klientams švarios patalynės ir neimti iš jų mokesčio už nakvynę šioje įstaigoje.

Kartu buvo nuspręsta ir iškeldinti blaivyklą iš miesto centro, o jos patalpose įrengti butus socialiai remtiniems asmenims. (Lietuvos rytas Nr. 156)

O KAIP GYVENI TU, KAIMIETI?

Kaime gyvenančios šeimos skursta labiau negu mieste, jų piniginių pajamų skirtumas toliau didėja. Tyrimai ir skaičiavimai rodo, kad 2000 metais nedirbančių kaimo žmonių skaičius viršys šimtą tūkstančių, o tai daugiau kaip 20 proc. darbingų kaimo gyventojų. Šiai užimtumo spragai užpildyti tiki 2000-jų metų reikėtų sukurti apie devyniasdešimt – šimtą tūkstančių papildomų darbo vietų. O tai atsieitų apie 8000 mln. Lt. Deja, apie

tokius pinigus dabartinėmis ekonominio nuosmukio sąlygomis nėra ko ir svajoti. Todėl pereinamuoju į rinkos ekonomiką laikotarpiu teks kaime plėsti viešuosius darbus, labiau remti kuriančius savo verslus, nedirbantiems padėti įsigyti naujų specialybių. Tokios nuostatos įrašytos kaimo socialinės raidos ir gyventojų užimtumo programoje. (Ūkininko patarėjas Nr. 50)

UNIKALUS RADINYS JONIŠKIO MIESTO CENTRE

Pačiame Joniškio centre, kasdami trasą ryšių kabeliui, darbininkai maždaug metro gylyje aptiko žmogaus kaulus, du ietgalius ir žalvarinį smeigtuką su grandinėle.

Kaip sakė darbus prižiūrinti Šiaulių "Aušros" muziejaus archeologijos skyriaus vyr. specialistė A. Šapaitė, čia esanti vidurinio geležies amžiaus laidojimo vieta. Tą faktą leidžia konstatuoti trikampė smeigtuko galvutė su pusrutulio formos buoželėmis kampuose. Tokie smeigtukai buvo nešiojami VII-VIII a. Šiaurės Lietuvoje ir Žiemgaloje, dabartinėje pietų Latvijoje.

Atkastas kapas yra kario, nes kape rastos ietys (į moterų kapus ginklai nebuvo dedami). Segtukas tuomet buvo tik vyrų papuošalas, bet ir priemonė drabužiams susegti.

Archeologė mano, kad dabartiniame miesto centre gali būti visas VII-VIII a. kapinynas, nes po vieną paprastai nebuvo laidojama. Todėl A. Šapaitė kartu su Joniškio istorijos ir kultūros muziejaus direktoriumi K. Bačionu kreipėsi į rajono savivaldybę, prašydami leisti tęsti archeologines paieškas. Meras ne tik leido, bet ir sutiko iš viešųjų darbų fondo paremti finansiškai.

Remiantis negalutiniais duomenimis, galima spėti, kad dabartinio Joniškio miesto vietoje (ar jo dalyje) būta gyvenvietės su šiai vietovei būdinga kultūra ir istorija.

Joniškio istorijos pradžia gali būti nukelta ne vieną šimtmetį atgal, negu kad jo vardas pirmą kartą paminėtas rašytiniuose šaltiniuose. (Lietuvos aidas Nr. 160)

SANTA BARBAROS DOVANA

Iš JAV Santa Barbaros mieste įsikūrusios "Tiesioginės tarptautinės pagalbos" organizacijos į Kauno akademines klinikas atkeliavo trisdešimt tūkstančių JAV dolerių vertės labdara. Krovinį – antiaritminius ir kraujagysles plečiančius medikamentus, infuzines sistemas – padėjo sukaupti JAV gyvenantys tautiečiai Julija ir Emilis Sinkiai. Ši amerikiečių labdara skirta širdies elektrostimuliacijos klinikai, kuri prieš pusmetį prijungta prie kardiochirurgijos klinikos (Lietuvos rytas Nr. 162)

LIETUVOS REKORDAI

Daugiausia pieno primelžta iš 1961 gimusios Lietuvos žalųjų veislės karvės Radastos. Iš jos gavo 84,391 kg 3,71 proc riebumo pieno, arba 3128,7 kg pieno riebalų.

Stanbiausias avinas, sveriantis 132 kg, išaugintas Lietuvos gyvulinkystės instituto Šeduvos eksperimentiniame ūkyje.

Daugiausia vilnų iš avino – 7,2 kg – prikirpta Šeduvos eksperimentiniame ūkyje.

Didžiausias kalakutas, sveriantis 15 kg, išaugintas Gulbių paukštininkystės ūkyje.

Ilgiausiai žąsinas gyveno 30 metų. Jį augino Kastechai iš Baušių kaimo (Šalčininkų r.).

Didžiausias kuilys, 480 kg svorio, 202 cm ilgio, vardu Baravykas, išaugintas "Naujuoju keliu" kolūkyje (Marijampolės r.).

Daugiausia medaus iš avilio –68,6 kg – prikopė 1959 m. bitininkas Marcelinas Rindzevičius (Kėdainių r.)

(Lietuvos aidas Nr. 149)

IŠ DIDELIO RAŠTO

Šilutės rajono Natkiškių miestelio vadovai, atrodo, visą Lietuvą pralenkė: skubėdami į Vakarus, jie visas miestelio gatves švediškai pavadino. Nei vietiniai žmonės, nei atvažiavę niekaip negali tų pavadinimų perskaityti ir suprasti. (Valstiečių laikraštis Nr. 70)

MOKYKLŲ TUŠTĖJIMO METAS

Pernai Lietuvoje mokyklų nelankė 2.662 vaikai. Švietimo ir mokslo ministerijos inspektavimo skyriaus vedėja E. Vaketienė nurodė svarbiausias priežastis: mokyklą meta norintys užsidirbti pinigų, mokyklos suolo nepasiekia be tėvų globos likusieji. Trečioji priežastis – šeimos skurdas. Vil-

ŠYPSULIAI

Po pamokų mokykloje prilipo pilnas autobusas mokinių. Visi užėmė sėdimąsias vietas. Vienoje stotyje įlipo senutė, bet nė vienas mokinys neatsistojo ir neužleido jai sėdimos vietos. Vienas stovįs keliautojas garsiai pasakė:

— Kaip jums ne gėda! Tokie jauni, o neužleidžiate vietos senutei!

Senutė jam atsakė:

— Tegu sėdi. Prisistovės, kai pasens!

★ ★ ★

Teisėjas skelbia kaltinamajam jo nusikaltimus:

— Jūs kaltinamas tuo, kad naktį gatvėje užpuolėte žmogų, partrenkėte žemėn ir apiplėšėte, tepalikę tik auksinį laikrodį jo liemenės kišenėje.

— Nejaugi palikau auksinį laikrodį? – stebisi kaltinamasis.

— Taip.

— Tai prašau poną teisėją mane išteisinti kaip beprotį.

★ ★ ★

— Jūsų vyras toks išsiblaškęs. Turbūt sunku su tokiu žmogum gyventi?

— Visai ne. Aš visad du kartus gaunu smulkioms išlaidoms.

★ ★ ★

Restorane klausia klientas padavėją:

— Kodėl trys nesuplakti kiaušiniai pas jus kainuoja tiek pat, kiek kiaušinienė iš keturių suplaktų kiaušinių?

— Tai labai paprasta. Nesuplaktus kiaušinius galima suskaičiuoti...

★ ★ ★

— Tai reikės Tamstai ištraukti dantį, – sako dantistas pacientui. – Bet nebijokite, aš Jus apmarinsiu.

Po šių žodžių pacientas skubiai traukia iš kišenės piniginę, bet gydytojas jį sulaiko, sakydamas:

— Neskubėkite, sumokėsite vėliau.

— Gerai, daktare, – atsako pacientas, – bet aš norėjau patikrinti, kiek turiu pinigų, nes Jūs mane apmarinsite...

★ ★ ★

— Kodėl jūs man pasakojate tokias baisias istorijas? – klausia klientas kirpėją.

— Man daug lengviau kirpti, kai Tamstos plaukai atsistoja ant galvos.

★ ★ ★

Pietų Prancūzijoje veikia medžiotojų draugija, kurios statute įrašyta: "Kas bemedžiodamas bet kokiu būdu pataiko į kitą medžiotoją ir jį užmuša, yra įpareigotas vesti užmuštojo našlę".

★ ★ ★

— Aš buvau užsiauginęs barzdą, kaip ir tu, bet kai pasižiūrėjau į veidrodį, nutariau ją nusiskusti.

— O aš turėjau tokį pat veidą, kaip tavo, bet kai į jį įsižiūrėjau, nutariau pradėti auginti barzdą.

★ ★ ★

---

niuje pernai nesimokė 471 vaikai: 52 dėl blogos tėvų priežiūros, 39 įsidarbino, 26 valkatavo, 92 nuo mokyklos atitraukė kitos priežastys. Kaune mokyklos nelankė 371 vaikas, Ignalinos rajone – 29, Šiaulių mieste – 169, Šiaulių rajone – 27, Klaipėdos mieste – 75, Tauragės rajone – 26. Kiek vaikų neatėjo į mokyklą šiemet? (Lietuvos aidas Nr. 179)

TRUMPAI

◗ Visagino (buv. Sniečkaus)miestelis, kuriame gyvena mažiau negu 10% lietuvių, baigia pasipuošti nauja bažnyčia, kurią stato visa Lietuva: kas aukomis, kas maldomis. Architektūriniu atžvilgiu niekur pasaulyje panašios bažnyčios nėra – ji rombo formos. Projekto autoriai broliai Ramūnas ir Jaunius Bernotai. Statyba rūpinasi kun. Vytautas Rapalis, kuris aptarnauja dar keturias kitas parapijas. Naujoji bažnyčia su kitais parapijos pastatais bus religinis-kultūrinis centras ir lietuviško žodžio skleidėjas šioje apylinkėje.

◗ Kun. Povilas Dilys mirė liepos 24 d. Čikagoje, sulaukęs 89 m. amžiaus. Ev. reformatų kunigu buvo ordinuotas 1931 m. Vilniuje ir čia ėjo ev. reformatų parapijos klebono pareigas. Nuo 1952 m. buvo Čikagos ev. reformatų parapijos klebonas, nuo 1967 m. gen. superintendentas, reiškėsi tarptautinėje bažnytinėje veikloje, ekumeniniame sąjūdyje. Daug metų praleido dirbdamas Kanados lietuvių evangelikų reformatų sielovadoje.

◗ Katalonijos, Ispanijos, universiteto studentai talkino 1995 m. vasarą Vilniaus Bernardinų bažnyčios restauracijos darbuose, dirbo sanitarais Vilniaus ligoninėse.

◗ Gegužės 27 d. Kauno arkikatedroje bazilikoje ir Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje įvyko vysk. M. Valančiaus 120-osioms mirties metinėms paminėti skirta konferencija. Kun. dr. J. Boruta, SJ, savo pranešime "Vysk. M. Valančius – ganytojas" išsamiai aptarė vyskupo pastoracinę veiklą, o prof. V. Merkys apžvelgė daugelio autorių, rašiusių apie vysk. M. Valančių, studijas.

◗ Kardinolo J. Tomko teigimu, katalikų skaičius pasaulyje viršija vieną bilijoną. Lyginant su praėjusiu dešimtmečiu, katalikų padaugėjo 18%. Dinamiškiausiai Bažnyčia augo Afrikoje, mažiausia katalikų Azijoje – tik 3% visų gyventojų.

◗ 1910 m. rugsėjo mėn. Kauno moksleiviai katalikai išleido pirmą ranka rašytą "Ateities" numerį. Ši data laikoma ateitininkų organizacijos pradžia. 85 m. jubiliejaus proga svarstomos galimybės parašyti ir išleisti ateitininkų istoriją, apsiribojant tik organizacijos veikla užsienyje. Asmenys, turį šiai istorijai medžiagos, prašomi ją siųsti Ateitininkų namų adresu Lemonte.

◗ Jaunimo organizacija "Don Bosko sambūris" gegužės 18 d. įsteigta Alytuje. Jos tikslas burti ir auklėti jaunimą šv. Don Bosko dvasia. Pirmininku išrinktas kun. Pranas Gavėnas, jaunimo vadovė – Teresė Aleknavičiūtė. Organizacija leidžia laikraštėlį "Spinduliukas".

◗ Į Kryžių kalną iš Šiaulių Šv. Ignaco bažnyčios birž. 1 d. buvo nešamas kryžius nužudytiems negimusiems kūdikiams paminėti. Kryžių pašventino ir ta intencija mišias aukojo Šv. Ignaco bažnyčios rektorius kun. Anicetas Tamošaitis, SJ, ir Meškuičių kleb. kun. Saulius Paliūnas.

◗ Aukštesniosios neakivaizdinės kateketų mokyklos skyriai veikia visose Lietuvos vyskupijose. Šiemet tą mokyklą baigė 32 Vilniaus ir 45 Kauno arkivyskupijų, 40 Kaišiadorių, 38 Telšių ir 36 Panevėžio vyskupijų studentai.

◗ Paryžiaus arkiv. kard. Jean Marie Lustiger neseniai buvo priimtas į Prancūzų akademiją, seniausią ir reikšmingiausią iš penkių prancūzų akademijų, sudarančių Prancūzijos institutą.

◗ Tailando sostinėje, Bangkoke, neseniai buvo įšventintas kunigu pirmasis tailandietis kapucinas. Kapucinai į Tailandą atvyko prieš 15 metų.

◗ Telšių kunigų seminarija, atgaivinta Lietuvai atgavus nepriklausomybę, yra išleidusi jau 10 kunigų. Atgauti pastatai reikalingi didelio remonto, todėl Telšių vysk. A. Vaičius kreipiasi į užsienio lietuvius, prašydamas jų remontui ir seminarijos išlaikymui finansinės paramos.

◗ Nuo šių metų rugsėjo 1 d. atsikuria Jėzuitų gim-

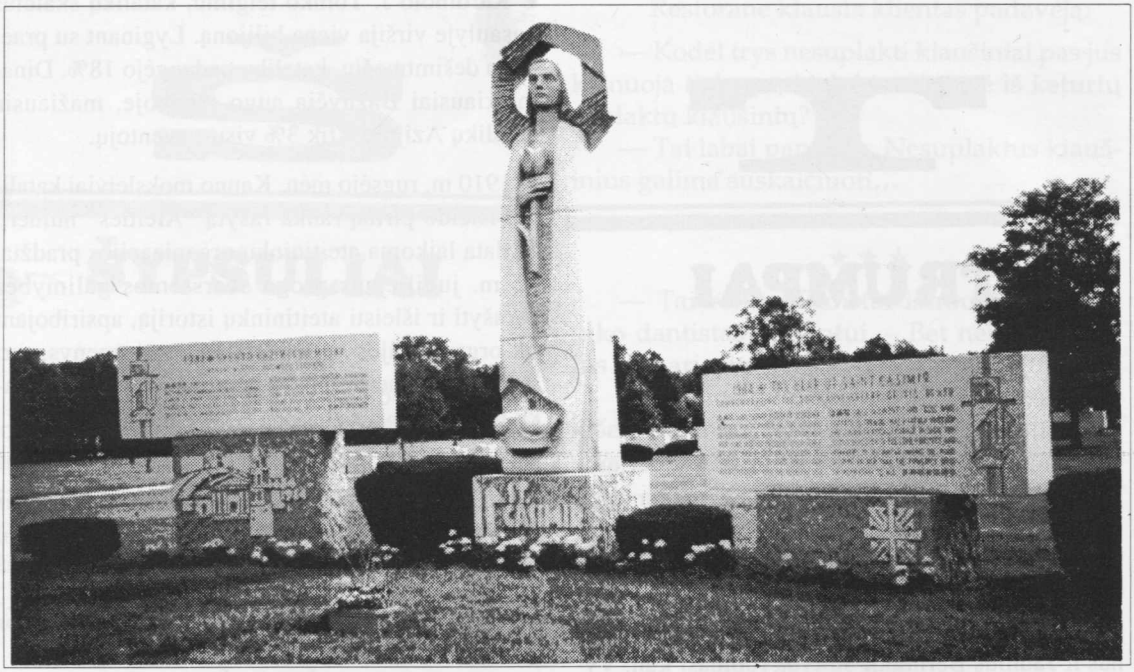

Šv. Kazimiero statula kapinėse.

nazija Vilniuje. Mokomieji dalykai bus dėstomi pagal bendrojo lavinimo mokyklų programą, o sustiprintai planuojama mokyti užsienio kalbų.

◗ Filipinų vyskupų konferencija paskelbė, kad apie 1000 misionierių, kilusių iš Filipinų, darbuojasi daugiausia Azijos kraštuose: Japonijoje, Korėjoje, Tailande, Naujojoje Gvinėjoje ir k.

◗ Izraelio ambasadorius prie Šv. Sosto Samuel Hadas pranešė pop. Jonui Pauliui II, kad jo šalies vyriausybė nutarė pavadinti vieną giraitę jo vardu. Jis pakvietė popiežių šią giraitę aplankyti ir pasodinti joje medį. Medis Izraeliui simbolizuoja draugystę, sugyvenimą ir taiką.

◗ Bombėjaus arkiv. kard. Simon Pimenta duomenimis, indų fundamentalistų nepakanta krikščionims pasiekė nerimą keliantį lygį.

◗ Pop. Jonas Paulius II paragino visus vyskupus griežtai atrinkinėti seminaristus, besiruošiančius į kunigus: daugiau dėmesio skirti kokybei, o ne kiekybei.

◗ Vienintelėje Baltarusijos kunigų seminarijoje, įkurtoje Gardine, mokosi 202 seminaristai. Šiais metais buvo įšventinti pirmieji vietiniai kunigai. Baltarusijoje yra apie 2 mil. katalikų, daugiausia vakarinėje dalyje.

◗ Liepos 29-30 d. Tauragės Martyno Mažvydo bažnyčioje vyko Lietuvos evangelikų liuteronų Bažnyčios šeštasis po Antrojo pasaulinio karo sinodas. Tai aukščiausias jų susirinkimas, sudarytas iš dvasininkų ir pasauliečių, šaukiamas kas penkeri metai. Sinodas priėmė naują, papildytą ir pakeistą statutą ir Lietuvos evangelikų liuteronų vyskupu išrinko Joną Kalvaną.

◗ Lietuvių kunigų Lenkijoje yra, bet jie darbuojasi nelietuvių parapijose. Atsakingoji vadovybė nekreipia dėmesio į lietuvių parapijų prašymus. Seinų-Punsko krašto lietuvių parapijas stengiamasi palikti be lietuvių kunigų.

◗ Lietuvos Vyčių 82-sis seimas vyko rugpj. 913 d. Novi, MI, netoli Detroito. Paskutinę dieną vyčiai dalyvavo Šv. Antano parapijos 75 m. jubiliejaus mišiose, kurias aukojo Detroito arkiv. kard. Adam Maida.

Juoz. M.

"Laiškų lietuviams" konkursas

Šiam konkursui siūloma pasirinkti temas iš septynių artimo meilės (labdarybės) darbų kūnui ir sielai. Konkurse bus dvi dalyvių grupės: suaugusieji ir jaunimas. Jaunimo grupei priklausys tik viduriniųjų ir kitų tolygių mokyklų moksleiviai. Siunčiant rašinį, būtinai turi būti pažymėta, kad jis yra jaunimo grupei. Jei nebus pažymėta, jis bus priskirtas suaugusiųjų grupei, kur yra didesni reikalavimai.

Straipsniai būtinai rašomi mašinėle su atitinkamais tarpais tarp eilučių. Straipsnio ilgumas: suaugusiųjų grupėje — 4-9 puslapiai, jaunimo — bent du puslapiai, bet pageidaujama ir ilgesnių. Šį kartą bus priimtina ir beletristinė forma (grožinė proza). Straipsnis pasirašomas tik slapyvardžiu. Į atskirą vokelį įdedama tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas. Šis vokelis įdedamas drauge su straipsniu į kitą didesnį voką ir siunčiamas šiuo adresu: „Laiškai lietuviams", 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636, USA. Rašiniai turi pasiekti redakciją iki 1996 metų vasario 16-osios dienos. Pavėlavusieji nebus į konkursą priimti.

Paprastai skiriame penkias premijas, bet jų skaičių bei didumą nustato konkurso vertinimo komisija. Manome, kad šiam konkursui galėsime skirti daugiau premijų ir gal didesnių negu skirdavome iki šiol. Premijos laimėtojams bus įteiktos „Laiškų lietuviams" metinėje šventėje, kuri bus 1996 m. gegužės mėn. 5 dieną Jaunimo centre, Čikagoje.

Artimo meilės darbai kūnui:

1. **alkstantį pavalgydinti**
2. **trokštantį pagirdyti**
3. **nuogą apdengti**
4. **keleivį į namus priimti**
5. **kalinį ir belaisvį išvaduoti**
6. **ligonį aplankyti**
7. **numirusį palaidoti**

Artimo meilės darbai sielai:

1. **nemokantį pamokyti**
2. **abejojančiam patarti**
3. **nuliūdusįjį paguosti**
4. **pikta darantį sudrausti**
5. **įžeidimus atleisti**
6. **nuoskaudas nukęsti**
7. **melstis už gyvus ir mirusius**

Svarbus pranešimas

Kai gaunate paraginimų atnaujinti prenumeratą, tuoj nedelsdami tai padarykite, nes, kaip jau kartą esame pranešę, paštas neleidžia ilgai siuntinėti tiems prenumeratoriams, kurie prenumeratos neatnaujina.

Ir dar kartą visiems primename, kad išsikėlę kitur, tuoj mums preneštumėte naują adresą. Nuolat gauname grąžintą žurnalą su pašto pastaba, kad skaitytojo siunčiamu adresu jau nėra. Už kiekvieną grąžintą numerį reikia paštui mokėti 50 centų. Jau esame mūsų "skolininkams", ilgiau nesumokėjusiems prenumeratos mokesčio, pasiuntę paraginimus. Dėkojame visiems, kurie jau stsiliepė ir skolą atsiuntė.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas — Algirdas Paliokas, SJ. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė. Techn. redaktorius — dr. Jonas Boguta. Administratorė — Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636–1098 Tel. (312) 737-8400. FAX (312) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata – 15 dol., atskiras numeris – 1,50 dol.